Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
[БУР]ЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной [...]ээ гарана | № 46 (16569) | 1984 оной февралиин 23, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

СОВЕТ АРМИИН, ДАЛАЙН-СЭРЭГЭЙ ФЛОДОЙ ҺАЙНДЭРӨӨР!

[Э]ХЭ ОРОНДОО ҮНЭН СЭХЭЭР

[...] арад, тэрэнэй баатар габь[...] аха дүү социалис оронуу[...] дэлхэйн түрүү үзэл бодол[...] дайшалхы алдар солоороо [Со]вет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй [...]р алдарта 66 жэлэй ойн [...]ар баясхалангай оршон бай[...]лжэ байна. Агуухэ Октяб[...]нуудые хамгаалхын түлөө [...]н Зэбсэгтэ Хүсэнүүднай нан[...]нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэ[...]шье байдаг.

[Э]хэ ороноо сахин хамгаал[...]гтэ Хүсэнүүдээ бэхижүүлхэ [Бур]иадай агуухэ вождь В. И. [...]ал заабаринууд, партиин [...], мүн Централизна Комите[...] Пленумүүдэй шиидхэбэри[...] [СС]Р-эй Конституци дотор эли [...]нхэй.

[...]н, таряашанай Улаан Ар[...]т, эмхидхэн байгуулха тухай [...] гар табилгатай 1918 ондо [...]дүүдэй үндэһөөр Улаан Ар[...]н полкнууд эмхидхэн бай[...]дэн миллион сэрэгшэдтэй [...] граждан дайе илалтаар тү[...]тай. Удаадахи жэлнүүдтэнь [...] соёлой байгуулалта эхил[...]далай гадаадын политикаяа [...] бэелүүлхэ зүүрээ импери[...] харата муухай һанаашал[...]ибан, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэ[...] [...]оехэ хэрэгтэ партимнай саг [...]лаа хандуулдаг байна.

[...]ороной Зэбсэгтэ Хүсэнүүд [...]нэн сэхээр алба хэжэ, ажал[...]доо, дэлхэйн бухы арадуу[...] найрамдал, амгалан тайбан [...]амгаалха габьяатай байһа[...] хүндэтэй болонхой.

[...]экономикые, социальна ур[...] хүгжэлтые улам саашань [...]ео найдамтайгаар урагшаа [...]аа оршон байдалда Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой сэрэгшэд һайндэрөө тэмдэглэжэ байна. Мүнөө совет ороной хүсэ шадал бэхижэжэ, уласхоорондын оршондо түрэл ороноймнай нэрэ хүндэ жэлһээ жэлдэ ургана. Партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ арад зомнай бүхы арга боломжонуудаа элсүүлнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ совет арад СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэр коммунистнууд болон партиинабэшэ нэгэдэлэй түлөө нэгэ һаналтайгаар дуугаа үгэхын түлөө бэлдэжэ эхилэнхэй.

Коммунис партияа тойгон нягтаар жагсаһан манай ороной Зэбсэгтэ Хүсэнүүд совет арадтаяа нэгэ адли һанал бодолтойгоор уялгата албаяа дүүргэнэ. Тиихэдээ эдэнэр ажалшан арадайнгаа түйлаһан агуухэ илалтые нюдэнэйнгөө сэсэгы мэтээр хамгаалха хэрэгые өөрынгөө нангин уялга гэжэ тоолодог.

«Социализмын түүхэтэ илалтануудые хамгаалхаар хододоо бэлэн байгты!» гэһэн социалис мүрысөөн мүнөө Арми болон Флодой сэрэгшэдэй дунда дэлгэрэнхэй. Мүн эдэнэр Советскэ Союзай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда илаһаар 40 жэлэй ойн баяраи үдэрые дайшалхы болон политическэ бэлэдхэлдээ эрхим амжалтатай угтаха зорилго урдаа табина. Хуулита уялгаяа бэелүүлхэеэ элиршүүднай эртэнһээ бэлдэдэг заншалтай. Сэрэгэй албанда мордоходоо, манай хүбүүд оборонно-ниитын сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгыч хүдэлмэритэй нютаг нугадаа һайн танилсажа, тусхай бэлэдхэл абажа гарадаг юм. Гүрэнэй удха шанартай энэ шухала хэмжээ ябуулгануудые районуудай сэрэгэй комиссариадууд, ВЛКСМ-эй райкомууд, ДОСААФ-ай комитедүүд, ниитын эмхинүүд партиин райкомуудай, совет органуудай хүтэлбэри доро үнгэргэжэ, эмхидхэнэ.

— Манай районой сэрэгэй комиссариат залуушуулые сэрэгэй албанда бэлдэхэ талаар һүүлэй жэлнүүдтэ эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулдаг болоо. Тиин сэрэгэй албанда залуушуулые бэлдэхэ талаар республика дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг таһалгаряагүй дүрбэдэхи жэлээ абаба гээшэбди. Энэ амжалта манай районой партиин, ажалай, дайнай ветерануудай, эдэбхитэдэй үүсхэл, оролдолгын ашаар түйлагдаа, — гэжэ Кабанскын районой сэрэгэй комиссар В. И. Симухин хөөрэнэ.

Тус районһоо сэрэгэй албанда ошоһон залуушуул бултадаа шахуу ГТО-гой нормо тушааһан тэмдэгүүдтэй, спортын разрядуудтай, олонхидоо дунда һургуули дүүргэһэн үнэмшэлгэтэй болоһон байдаг. Тиимэл хадаа эдэнэр сэрэгшын хүшэр хүндэ замые ядаабаригүй габан гаража, богони сагай хугасаада «Дайшалхы болон политическэ бэлэдхэлэй отличник» гэһэн тэмдэгтэ хүртэһэн тухайнь баяртай мэдээсэл сэрэгшэдэй гэр булынхидтэнь ерэжэ байдаг болонхой. Эдэ бүгэдэдэ районой эмхи зургаануудһаа гадна ветерануудай соведэй, районой сэрэгэй комиссариадта туһаламжа үзүүлхэ комитедэй гэшүүдэй хэһэн, эмхидхэһэн хэмжээ ябуулганууд туһа нэмэри боложо үгэнэ ха юм. Мүнөө тус районда 70 хүнһөө бүридэһэн ветерануудай совет, комитедүүд залуушуулай дунда ажал хүдэлмэреэ таһалгаряагүй ябуулжа, ерээдүйн сэрэгшэдтэ шухала хэрэгтэй, туһатай зүбшэл заабари үгэнэ. Эхэ орондоо үнэн сэхээр алба хэжэ ябахаар хүмүүжүүлнэ гээшэ. Эдэнэрэй дундаһаа целлюлозо-картоной комбинадай ветерануудай соведэй түрүүлэгшэ И. Н. Заботкин, Твороговско сельсоведһээ сэрэгшын Алдар Солын гурбан орденто Н. Ф. Суворов, Кабанскын дунда һургуулиин багша В. С. Глушков, 22-дохи ГПТУ-гай багша К. Р. Эмигенов, партиин райкомой, сэрэгэй комиссариадай хүдэлмэрилэгшэд А. А. Петров, В. А. Нохошков, А. П. Каширихин болон бусадые нэрлэлтэй.

Эхэ ороноо хамгаалхаар хододоо бэлэн байха тухай В И. Ленинэй хэлэһэн захяа заабаринуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө коммунис партиин эсэшэ сусашагүйгөөр оролдожо байдаг тухай олониитэдэ ойлгуулжа байха гээшэ мүнөө үедэ гол шухала асуудалнуудай нэгэн болоно.

Республика дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ удаадахи һуури эзэлһэн Захааминай районой ветерануудай соведэй гэшүүд С. Ф. Попов, медицинскэ албанай хүдэлмэрилэгшэ Г. И. Белоусова, Ленинградска фронтын ветеран Ш. Г. Шагдуров болон олон тоото эдэбхитэд залуу үетэнөө сэрэгэй-патриотическа талаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубита оруулалсажа ябадаг. Мүн Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Улаан-Үдын районуудай партиин, дайнай болон ажалай ветеранууд залуушуулай дунда сэрэгэй-патриотическа, интернациональна хүмүүжүүлгын хүдэлмэри таһалгаряагүй ябуулжа, һургаал заабари үгэжэ байдагаараа мэдээжэ болонхой. Эдэнэрэй һурган хүмүүжүүлһэн хүбүүд сэрэгэй албанда байхадаа, өөһэдыгөө һайн талаһаа харуулжа, тоонто нютагаа нэрлүүлэн, эхэ эсэгэнэрээ баясуулна бшуу. Захааминай районһоо албанда ошоһон Анатолий Покацкий, Олег Шилов, Юрий Будаев гэгшэд алба хэдэг частьдаа эрхим сэрэгшын нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Баргажанай районһоо Иван Пестерев, Очир Нурбаев, Бэшүүрэй районһоо Михаил Блохов, Александр Смолин гэгшэд «Дайшалхы габьяагай түлөө», Хурамхаанай районһоо Цэдэн Данзанов, Хориһоо Бато Цыцерунов гэгшэд «Шэн зориг харуулһанай түлөө» гэһэн медальнуудаар шагнагданхай.

«...Манай ороной өөрыгөө хамгаалха хүсэнүүдые саашадань бэхижүүлхын түлөө, дайн сэрэг үүдхэхэ зорилготой туримхэйшүүлые номгоруулха хүсэ шадалтай байхын түлөө саашадаашье оролдохобди...» — гэжэ КПСС-эй ЦК-гай ээлжээтэбэшэ Пленум дээрэ партиин ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненко онсолон тэмдэглэһэн байна. Энэ шухала заабариинь бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө эмхидхэлэй, ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хаа хаанагүй, таһалгаряагүй ябуулжа байха гээшэ мүнөөдэрэймнай эрилтэ болоно.

СССР-эй ОБОРОНЫН МИНИСТРЭЙ АМАРШАЛГА

Совет Армиин болон Далайн-Сэрэгэй Флодой 66 жэлэй ойтой дашарамдуулан, СССР-эй оборонын министр Советскэ Союзай Маршал Д. Ф. Устинов совет сэрэгшэдые, Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй ветерануудые халуунаар амаршалаад, дайшалхы мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхыень, патриотическа ба интернациональна уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ, эб найрамдал ба социализмые һэримжэтэй хёрхоор сахин хамгаалхыень хүсэбэ.

Бүгэдэ арадай һайндэртэй — Совет Армиин болон Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэртэй дашарамдуулан, 1984 оной февралиин 23-да нютагай сагаар 21 часта манай Эхэ ороной ниислэл—Москва хотодо, союзна республикануудай ниислэл хотонуудта, баатар-хотонуудта, баатар-хэрэм Брестдэ, мүн бусад хотонуудта һайндэрэй салют үгэхыень оборонын министр захирба.

ЗОХЁОН БАЙГУУЛХЫ АЖАЛАА—АРАД ЗОНДОО

Һунгагшад В. И. ДОЛГИХТАЙ уулзаба

[...]лин В. И. Долгихай ажаябадал тухай хөөрөөд, мартын 4-нэй һунгалтын үдэр коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй эбдэршэгүй бата нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхыень уряалба.

КПСС-эй ЦК-гай ээлжээтэ бэшэ Пленумэй шиидхэбэринүүдые нэгэн һаналтайгаар дэмжэжэ байһан, түрэл Коммунис партидаа хизааргүй этигэл найдалтай байһан, тэрэнэй дотоодын болон гадаадын политикые бүрин хүсэдөөр дэмжэжэ байһан тухайдаа үгэ хэлэгшэд мэдүүлбэ.

Удаань суглаагшадта хани халуунаар угтагдажа, В. И. Долгих үгэ хэлээ. Орон дотор һунгалтын урда тээхи кампаниин үргэнөөр дэлгэржэ байһан тухай, тэрэнэй ниитын-политическэ ехэ удха шанар тухай, һунгалтада бэлэдхэлэй үнгэржэ байһан дотоодын ба уласхоорондын байдал тухай тэрэ хэлэһэн байгаа.

Һаяхан манай парти, бүхы совет арад ехэ гээлтэдэ оробо гэжэ тэрэ хэлээ. Элитэ ехэ политическэ ажал ябуулагша, эб найрамдалай ба коммунизмын түлөө нугаршагүй тэмсэлшэ Юрий Владимирович Андропов наһа бараба. Тэрэнэй гэрэлтэ нангин дурасхаалай үмэнэ толгойгоо гунхуулхадаа, ороноймнай коммунистнууд, бүхы ажалшад КПСС-эй ленинскэ Центральна Комитедые бүри нягтаар тойрон жагсана.

Партиин нэгэдэл, арад зонтой тэрэнэй таһаршагүй холбоо барисаан хадаа хододоо манай хүсэнэй бууршагүй эшэ үндэһэн болодог байгаа, мүнөөшье болоно. Константин Устинович Черненкые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретаряар нэгэн һаналтайгаар һунгаһан КПСС-эй ЦК-гай ээлжээтэ бэшэ Пленум партиин эбдэршэгүй бата жагсаалтай байһые элирхэйлэн харуулба. К. У. Черненко хадаа партийна ба гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша болоно гэжэ Коммунис парти, совет арад һайн мэдэдэг. Партиин найдажа даалгаһан бүхы тушаалнуудта тэрэнэй эмхидхэхы бэлиг шадабари, гүнзэгы эрдэм мэдэсэ, дүй дүршэл, партийна залан сэхэ байлга, хүнүүдтэ энэрхы дулаанаар, анхарал оролдосотойгоор хандалга тодо хурсаар элирһэн байгаа. Хамтын хүтэлбэриин гол ёһые залан сэхээр бэелүүлхэ, партиин XXVI съездын табиһан оронойнгоо экономическа ба оборонно хүсэ шадалые саашадань бэхижүүлгын, эб найрамдал хангалгын, ленинскэ дотоодын болон гадаадын политикые бэелүүлгын, арад зоной һуудал байдалые улам һайжаруулгын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ уг залгамжалгые хангаха шухала гэжэ нүхэр К. У. Черненко Пленум дээрэ хэлэһэн гүнзэгы удхатай үгэ соогоо тэмдэглээ.

Бүхы совет арадтал адли, сибирягууд-красноярскынхид КПСС-эй ЦК-гай ээлжээтэ бэшэ Пленумэй шиидхэбэринүүдые халуунаар дэмжэжэ, тэдэниие амжалтатайгаар бэелүүлхын, шэн габьяата ажалаараа манай Эхэ ороной хүсые бэхижүүлхын тула бүхы хүсэеэ элсүүлхые гүйсэд шиидэнхэй байһанаа мэдүүлнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй урдахи һунгалтаһаа хойшо табан жэл үнгэрбэ. Эдэмнай совет арадай зохёон байгуулгын ажалай, коммунис байгуулалтын бүхы участогуудта партиин эмхидхэлэй ба политическэ асари ехэ хүдэлмэриин жэлнүүд болоһон байгаа гэжэ депутадта кандидат тэмдэглээ. Арадай ажахые хүгжөөхэ, совет хүнүүдэй һуудал байдалые улам һайжаруулха талаар урагшаа айхабтар ехэ алхам хэгдээ.

Экономикодо түйлагдаһан амжалтануудые имагтал батадхаха бэшэ, харин тэрэниие саашадань хүгжөөхэ, бүри ехэ амжалтануудые түйлахын тула хүсэлэл оролдолго гаргаха шухала. КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд, Центральна Комитедэй ээлжээтэ бэшэ Пленум дээрэ нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ имагтал энэ талаар зоригжуулна.

Түсэбһөө гадуур промышленностьда ажалай бүтээсые 1,2 процентээр дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые 0,6 процентээр хямдаруулха, хүдэлдэг хүнүүдэй тоое олошоруулангүй, предприятинуудта үйлэдбэриин ургалта хангаха гэһэн социалис уялгануудые Красноярска хизаарай ажалшад абаһан байна гэжэ депутадта кандидат мэдүүлээ.

КПСС-эй XXVI съездын захяа заабаринуудтай зохилдуулан зохёогдоһон СССР-эй Эльшэ хүсэнэй программа бэелүүлгын асуудалнуудта В. И. Долгих тогтожо хэлэбэ. Тэрэ арадай ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, тэрэниие ашаг үрэ ехэтэй, элшэ хүсэ алмаһан замда дары гаргаха зорилготой байна.

Саашадаа үйлэдбэриин гол фонднуудые үрэ түгэсөөр хэрэглэлгын, ажахы эрхилэлгые, барилгын хэрэгые, транспортын хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулгын, Эдеэ хоолой программые бэелүүлгын, арадай хэрэглэмжын эд бараа ехээр үйлэдбэрилэн гаргалгын асуудалнуудта депутадта кандидат тогтожо хэлэбэ.

Ленинскэ гадаадын политикые залан сэхээр бэелүүлгэ, КПСС-эй XXVI съезд дээрэ тодорхойлогдоһон 80-дахи онуудай Эб найрамдалта программые, Советскэ Союзай эб найрамдалта шэнэ үүсхэлнүүдые бэелүүлхэ гээшэ партиин һунгалтын урда тээхи ажал ябуулгын шухала хубинь болоно гэжэ В. И. Долгих тэмдэглээ.

Тэрээндэ ехэ этигэл найдал олгоһонойнь түлөө депутадта кандидат үгынгөө түгэсхэлдэ үндэр этигэл найдалыетнай харюулхаб, коммунис байгуулалтын хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэб гэжэ найдуулба.

(ТАСС).

ҺУНГАЛТЫЕ УГТУУЛАН

МҮРЫСӨӨНЭЙ ЭРШЭ

Улаан-Үдын трикотаж гадар хубсаһанай фабрикада СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые нэрэтэй солотойгоор угтаха гэһэн социалис мүрысөөндэ хорин хоёр бригада оронхой юм. Үнгэрэгшэ январь һарынгаа түсэб болон абаһан социалис уялгануудаа 20 бригада дүүргэжэ шадаа.

Арбадахи конвейерэй В. Г. Хайдаповагай, нэхэлгын цехэй Р. Г. Вологдинагай, Е. С. Гладковагай, табадахи конвейерэй Н. Мальцевагай хүтэлбэрилдэг бригаданууд социалис мүрысөөнэй манлайда ябанад. Нэрлэгдэгшэ бригаданууд халаанайнгаа түсэбтэ даабарияа үлүүлэн дүүргэнэ.

Тус фабрика январь һарада продукци худалдаха, товарна продукци гаргаха түсэбүүдээ тус тустань 105,2, 121 процент дүүргэнхэй.

А. ДАШИДОНДОКОВ.

ТҮРҮҮШҮҮЛ ОЛОШОРНО

Нарин сэмбын комбинадай хүдэлмэришэд байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэбди гэһэн социалис уялга абаһан байна.

Январь һарын түсэбтэ даабариһаа гадуур 150 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилэгдэһэн байна. Бүд нэхэгшэдэй дунда гурба хахад жэлэй түсэбтэ даабари дүүргэһэн ажалай түрүүшүүл олон болонхой. Тиихэдэ дүрбэдэхи табан жэлэй даабари фабрикын 22 хүн болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа һаяхан элидхэбэ.

Фабрикын түрүү хүдэлмэришэд — бүд нэхэгшэ В. В. Федосеева, операторнууд Т. Ф. Петрова, Т. Ф. Халбаева, М. И. Козлова гэгшэд арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбые бэелүүлжэ эхилэнхэй. Фабрикын юһэн хүдэлмэришэд СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэр болотор арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ хубиин түсэбтэ даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ тухайгаа мэдээсэбэ.

Т. СТЕПАНОВ.

ШЭНЭ АМЖАЛТАНУУДЫЕ ТУЙЛАХА

Һунгагшад Э. А. ШЕВАРДНАДЗЕТАЙ уулзаба

[...]дахи кампани, һунгагшадтай уулзалганууд, һунгалтанууд манай байгуулалтын гүнзэгы ехэ демократизмые, социалис обществын булюу талануудые, бодото социализмын энэрхы ёһонуудые тодоор харуулна. Һунгалтаһаа һунгалта хүрэтэр хугасаада КПСС-эй хүтэлбэрилхы үүргэ улам дээшэлдэг, Соведүүдэй эрхэнүүд үргэдхэгдэдэг ба нэрэ хүндэнь саашадаа ургадаг гээшэ. Партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй, КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлжэ байһан совет хүнүүдэй үндэр эмхидхэлэй оршон байдалда һунгалтын урдахи кампаниин түгэсхэлэй шата үнгэрнэ.

Манай партиин ба гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэ Юрий Владимирович Андроповтой һаяхан оромнай хахасаба. Партиин бүхы талаһаа бодожо үзэгдэһэн ба бодото байдалһаа үндэһэлһэн мүнөөнэй шатадахи хараа шугамые — хүгжэлтэ түгэс социализмые нарижуулан һайжаруулха хараа шугамые зохёон хараалха талаар ЦК-гай хамтын ажал ябуулгада тэрэ горитой хубитаяа оруулһан байгаа.

Нүхэр К. У. Черненкын КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретаряар һунгагдаһые бүхы коммунистнууд, бүхы совет хүнүүд халуунаар угтаа. Теориин ба бодото байдалай асуудалнуудые зохёон хараалалгада, хүгжэлтэ түгэс социалис обществые саашадань нарижуулан һайжаруулгада горитой хубитаяа оруулһан элитэ ехэ политическэ ажал ябуулагша, ленинскэ түхэлэй эмхидхэлшэ гээд тэрэ партида ба арад зондо, уласхоорондын коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ мэдээжэ юм. Урин зулгы зантай, партийна ба гүрэнэй байгуулалтын ленинскэ гол ёһонуудта хизааргүй үнэн сэхэ хүн гэжэ олониитэ арад зон тэрэниие мэдэхэ юм.

Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлдэ Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ үндэр дүнгүүдые түйлаһанайнь түлөө КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугай арбан нэгэдэхеэ Грузиин ажалшадта олгогдоод байха үедэ манай һунгалтын урдахи уулзалга үнгэрнэ гэжэ үгэ хэлэгшэ үргэлжэлүүлбэ.

Республикын промышленность үнгэрһэн жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар гансал дүүргээ бэшэ, мүн арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэлдэ тодорхойлогдоһон зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Технико-экономическа хэмжээе дээшэлүүлхэ, бүтээгдэдэг продукциин шанарые һайжаруулха талаар горитой хубилалтанууд болоо. Табан жэлэй эхинһээ хойшо эрхим шанартай продукциин удельна шэгнүүр дээшэлһэн байна. Үнгэрһэн жэлдэ бүхы продукциин 50-һаа дээшэ процентнь эрхим шанартай байгаа.

Экономикын аграрна сектортэ бага бэшэ амжалтанууд туйлагдаа. Үнгэрһэн табан жэлтэй сасуулхада, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ жэлэй дунда зэргээр 20 процентээр дээшэлһэн байна. Арадай ажахын бусадшье һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ шухала амжалтанууд туйлагдаа.

Алмалта арьбалалта хэхэ, материальна нөөсэнүүдые болон хэрэгсэлнүүдые бодомжотой зүбөөр хэрэглэхэ, нэмэлтэ нөөсэнүүдые бэдэржэ олохо, экономикын ургалтые хурдадхаха ба эрээнэй үндэһөөр ороной экономическа хүсэ шадалда республикын оруулдаг хубитые дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго бидэнэй үмэнэ табигдана.

КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленум дээрэ нүхэр К. У. Черненко үгэ хэлэхэдээ, ажахын ба соёлой байгуулалтын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ зохёохы ёһоор хандаха шухала гэжэ тэмдэглэһэн. Һүүлэй жэлнүүдтэ республика дотор экономикын, соёлой, хүтэлбэрилгын бүхы һалбаринуудаар үргэнөөр үнгэргэгдэдэг туршалганууд, бэдэрэлгэнүүд хадаа Грузиин партийна организацинуудай коммунис байгуулалтын шухала асуудалнуудта зохёохы ёһоор, эрдэм ухаанай заабариин ёһоор хандадаг тухай харуулна. КПСС-эй ЦК-гай, партиин Центральна Комитедэй Политбюрогой хүтэлбэри доро Грузиин ССР-тэ республикаһаа холо гадуур удха шанартай экономическа туршалганууд үнгэргэгдэнэ.

Демократиие гүнзэгырүүлхэ, эрхэтэдэй, ажалша коллективүүдэй, нютагай Соведүүдэй, нютаг нютагуудай ба автономито эмхидэлнүүдэй эрхэнүүдые үргэдхэхэ хараа шугамые парти залан шууд бэелүүлнэ гэжэ депутадта кандидат хэлэбэ. Республикын бэеэ даанхай байдал тухай Конституцяар хараалагдаһан эрхэ хадаа наци ба арад үндэһэтэдэй эрхэнүүд тухай партиин анхарал оролдолгые эли тодоор харуулна. Гэбэшье манай обществодо эрхэнүүд ба уялганууд хоорондоо холбоотой юм. Тиимэһээ эрхэнүүдые үргэдхэлгэ, асуудалнуудые бэеэ даагаад шиидхэлгые шангадхаха гэһэн этигэл хадаа бүхы ороной экономико болон соёлой хэрэг байдалай түлөө харюусалгые дээшэлүүлхэ эрилтэ табина гэжэ бидэ ойлгонобди.

Эхэ ороноо хүгжөөлгэдэ, Совет Социалис Республиканууда эбдэршэгүй Союзые бэхижүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, дүй дүршэлөө ба эрдэм мэдэсээ зорюулха гээшэ интернациональна ба патриотическа дээдэ уялгамнай гэжэ бидэнэй хүн бүхэмнай тоолохо ёһотой.

Уласхоорондын байдалые шэнжэлэлгэдэ, КПСС-эй болон Совет гүрэнэй гадаадын политикын асуудалнуудта, бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал сахин хамгаалхын түлөө тэмсэлдэ үгэ хэлэгшэ ехэ анхаралаа хандуулаа.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлһэнэйнь түлөө һунгагшадтаа үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргөөд, совет Грузиин ажалшад арадай эрхим түлөөлэгшэдэй түлөө нэгэн һаналтайгаар дуугаа үгэхэ бээз гэжэ этигэжэ байһанаа Э. А. Шеварднадзе мэдүүлбэ.

(ТАСС).

АМЖАЛТАЯА АРЬБАДХАНА

Түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг С. М. Кировэй нэрэмжэтэ заводой үйлэдбэриин участогуудай коллективүүд СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэрые ажалай бэлэгтэйгээр угтахын тулада арга боломжонуудаа тооложо үзөөд, абаһан уялгануудаа шэнэлжэ байна.

Январь һарын түрүүшын 15 үдэрэй ажалай дүнгөөр амһартануудта шаажан гүйлгэдэг цехэй коллектив бүтээсэ ехэтэй хүдэлмэреэрээ шалгаран гараба. Г. П. Васильевагай ба Н. Н. Леконцевагай хүтэлбэрилдэг эмалировщигуудай бригаданууд «Гээдэгшэдгүйгөөр хүдэлхэ» гэһэн уряа доро амжалта түгэсөөр ажаллана.

Байгша оной түрүүшын 15 үдэрэй туршада тус завод даабариһаа гадуур 14,5 мянган түхэригэй продукци гаргаа гэхэ гү, али түсэбөө 120 процент бэелүүлжэ шадаа. Энэ дүн хадаа заводой хүдэлмэришэдэй жэлэй эхинһээ эмхи гуримтайгаар ажаллажа, нёдондонойнгоо дутуу дунданууда усадхан, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ байһыень гэршэлнэ.

Социалис мүрысөөнэй манлайда А. Ф. Вавилова, Н. М. Мостовская, Т. Ф. Соколова, Г. П. Трифонова гэгшэдэй бригаданууд дабшанад.

Д. АМОГОЛОНОВ,
манай корр.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДҺЭЭ, СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМҺЭЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДҺЭЭ

Агуухэ совет уран зохёолшо, КПСС-эй Центральна Комитедэй гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретарь, СССР-эй Наукануудай академиин академик, Социалис Ажалай хоёр дахин Герой, Ленинскэ болон СССР-эй Гүрэнэй шангуудай лауреат Михаил Александрович Шолохов удаан саг соо хүндөөр үбшэлһэнэйнгөө һүүлээр, 79-тэй боложо ябатараа, 1984 оной февралиин 21-дэ наһа бараба гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет гүнзэгы ехэ шаналал гашуудалтайгаар мэдээсэнэ.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ	СССР-эй Верховно СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ	СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

УЯЛГАНУУДАА БЭЕЛҮҮЛХЭ

КПСС-эй Хоринн райкомой ээлжээтэ пленум болобо. Тэрээн дээрэ «КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй дүнгүүд ба ниитын адууһа малай үбэлжэлгэ амжалтатайгаар үнгэргэхэ, хабарай тарилгын хүдэлмэридэ эмхитэйгээр бэлдэхэ талаар районно партийна организациин зорилгонууд тухай» элидхэл партиин райкомой нэгэдэхи секретарь П. В. Бахаев хэһэн байна. Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Дээдэ-Тайлсын совхозой директор П. О. Никитин, Хүлэй совхозой парткомой секретарь Ю. Ц. Дашиев, «Георгиевский» совхозой ахамад агроном О. И. Амагыров, Хасууртайн совхозой һаалишан В. Ю. Набережная, Үдын совхозой ахамад инженер Д. Б. Лхасаранов, Дээдэ-Тайлсын мехлесхозой директор Н. М. Филиппов, Хоринн совхозой мал адуулагша Д. Б. Ринчинов, Анаагай совхозой парткомой секретарь Б. Д-Н. Цыренов, РАПО-гой ахамад агроном А. Р. Жалсанова, Госкомсельхозтехникын районно нэгэдэлые эрхилэгшэ Ю. В. Белоусов гэгшэд хабаадалсаба.

Пленумэй хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков хабаадажа үгэ хэлээ.

Пленум зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаараа зохихо тогтоол баталан абаа.

* * *

Партиин райкомой пленумэй үшөө эхилхын урда тээ Хасууртайн совхозой түрүү һаалишадай нэгэн, КПСС-эй райкомой гэшүүн Валентина Юрьевна Набережнаятай уулзажа, ажал хэрэгүүд тухайнь һонирхоһон байнабди.

— Үнгэрһэн жэлдэ яһала амжалтатай хүдэлжэ гараабди. Хүдөө ажахын продукт-нуудые гүрэндэ тушааха түсэбтэ даабаринуудаа манай совхозойхид дүүргээ һэн,— гээд тэрэ үгээ эхилбэ.— Байгша оной эхиһээ ямараар хүдэлжэ байһан тухайгаа хэлэхэ болоо һаа, иимэ байна. Жэшээнь, манай фермэ һү һаалияа, нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, дээшэлүүлжэ шадаа. Тоһоной заводто тушааһан һүнэймнай шанар һайжаруулагдаа. Һаалишад. мал адуулагшаднайшье ажалдаа харюусалгатайгаар хандана. Гэбэшье бүхы юумэмнай бүрин тэгшэ, дутуу дундагүй гэхээр бэшэ. «Бурятсельхозмонтажкомплект» нэгэдэлэй нүүдэл оньһожоруулагдамал колонныи коллективтэ бидэ ехэ гомдолтойбди. Тэдэнэй гэмээр тэжээлэй цех мүнөөшье болотор ашаглалгада оруулагдаагүй байһаар. Баһа 200 толгой эбэртэ мал шахан таргалуулха забһартай шалатай байрын барилга нобшоржо байһаар. Иимэрхүү дутагдалнуудай дайралдадаггүй һаань, бүришье үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаха һэмди.

Энэ фермын дэргэдэ тэжээлэй шэнэ цех үшөө үбэлэй эхиндэ ашаглалгада оруулагдаха байһан. Теэд мүнөөшье болотор бэлэн болгогдоогүйнь харамтай. Тус нүүдэл оньһожоруулагдамал колоннын хүтэлбэрилэгшэд саг дары хэмжээ абажа, малшадай, һаалишадай хүнгэн бэшэ ажалда туһаламжа үзүүлхэ зэргэтэй байһан аад, үгэдөө хүрэбэгүй. Хэрбээ малай хоолой эндэ гүйсэд буйлуулагдадаг, шанаржуулагдадаг байгаа һаа, ехэ һүн һаагдаха, тэжээлшье гамтайгаар хэрэглэгдэхэ байгаа бшуу.

Районой хүдөө ажахын үйлэдбэриин дутагдалнуудые усадхаха талаар ябуулагдажа байһан хүдэлмэриие улам бүри хүсэ нүлөөтэйгөөр, шадамараар эрхилхэ хэрэгтэй гээд пленум дээрэ онсологдоо. Тиихэдэ энэ оной ба арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые бүхыдэнь гүйсэд дүүргэхэ хэрэгтэ ажахынуудай партийна организацинууд ехэ үүргэтэй гэжэ мүн лэ тэмдэглэгдэһэн байна.

КПСС-эй райкомой пленум эдэ асуудалнуудта гол түлэб анхаралаа хандуулаа.

Байгша ондо Хоринн районой ажахынууд, үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо, һү 520 тонно, мяха 240 тонно, нооһо 9 тонно ехээр гүрэндэ тушааха болоно. Эдэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула ажахынуудай коллектив бүхэнэй урда ехэ зорилгонууд табигдана. Үбэлэй һаранuудай туршада 1730 тонноһоо бага бэшэ мяхан, 3490 тонно һүн тушаагдаха зэргэтэй. Тиихэдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1250 килограмм һүн һаагдаха ёһотой. Гэхэтэй хамта абаһан тугалнуудаа, хурьгадаа, унагадаа гарзалуулангүй түлжүүлхэ гээшэ мүн лэ харюусалгатай хэрэг.

Урдань табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри «Георгиевский», Дээдэ-Тайлсын, Хүрбын совхозуудай коллективүүд ябуулна. Гэбэшье нэгэ зарим ажахынуудай һү һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэридэ горитойхон дутагдалнууд дайралдана. Тэдэнэй тоодо Анаагай совхозой Анаагай, Хүлэй совхозой Хүлэй фермэнүүд ороно. Иимэрхүү байдал Хасууртайн совхозой Хасууртайн, Хүрбын совхозой Могойн фермэнүүдтэ үзэгдэнэ.

Энэ жэлдэ шубуунай-инкубаторна станциин коллективэй урда харюусалгатай зорилго табигданхай. Тэдэнэр нёдондонойхидо орходоо, 800 мянган үндэгэ олоор гүрэндэ тушааха зэргэтэй.

Мүнөө эхэ хонидой отарануудта түл абалгын халуун хаһа түлэгтөө ороод байна. Энэ харюусалгата хүдэлмэри урда жэлнүүдэйхидэ орходоо, эмхи гуримтайгаар ябуулагдана гээд онсолоотой.

Һү, мяха, нооһо элбэг ехээр үйлэдбэрилэн, гүрэндэ тушааха түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэг хадаа хамагай түрүүндэ тэжээлэй бата бэхи баазаһаа дулдыдана гээд элидхэл дотор хэлэгдээ. Ушар иимэһээ районой совхозууд хабарай тарилгые хэр зэргэ бэлэдхэлтэйгээр угтаха байһан тушаа пленум дээрэ хөөрэлдөөн болоо. Һүүлэй мэдээгээр ажахынуудай бүхы тракторнуудай 87, комбайнуудай 77,7 анзаһануудай 100, сеялкэнүүдэй 96 процент заһабарилагдажа, бүрин бүтэн болгогдонхой. Гэбэшье «К-700», «К-701» түхэлэй хүсэ ехэтэй тракторнуудай дүрбэнэй нэгэ хуби заһабарилагдаагүй байһаар. Хасууртайн, Үдын, Хүрбын, Дээдэ-Тайлсын совхозуудта иимэ олон тракторнууд заһабарилагдаадүй. Теэд Госкомсельхозтехникэ гэжэ районой нэгэдэл иимэ байдалтай эбсэшэнхэй. Тус предприяти үшөөл хуушанайнгаа янзаар ажалаа эмхидхэнэ. Илангаяа, Хүрбын совхозой механизаторнуудай хүдэлмэридэ ехэ дутагдалнууд бии. Тэдэнэй 18 комбайнай оройдоо 7-ниинь заһабарилагдаад байнхай. Мүн бусадшье техникэеэ заһабарилгань нобшоржо байһаар.

Хабарай тарилгын урда тээ районой ажахынууд таряалан дээрэ 150 мянган тонно наг шэбхэ гаргаха ёһотой. Харин тэрэнэй оройдоо 81,1 тонноинь зөөгдөөд байна.

Тарилгын хүдэлмэри шанартайгаар, саг болзор соонь үнгэргэхын тула районой совхозууд үрэһэ хүрэнгеэ тарилгын шанарта хүргэхэ зэргэтэй. Харин Хасууртайн, Хүлэй, Хоринн, «Георгиевский» совхозууд үрэһэ хүрэнгэ тарилгын хэмжээндэ гүйсэд хүргөөгүй байһаар.

Малай үбэлжэлгые эмхи гуримтайгаар үнгэргэхын, хабарай тарилгын хүдэлмэридэ бэлэдхэлые шадамараар ябуулхын тула совхозуудай дирекци, парткомууд болон профкомууд, хүдөөгэй Соведүүдэй гүйсэдкомууд хүн зоной дунда ниитэ-политическэ, ойлгуулламжын хүдэлмэри сагай эрилтэдэ хүрэмөөр ябуулха уялгатай гээд пленум дээрэ онсо заагдаа.

— Эдэ хоолой программа бэелүүлхэ талаар манай ажахын коллектив хүсэл оролдолгоёо гаргажа хүдэлжэ байна,— гээд Дээдэ-Тайлсын совхозой директор П. О. Никитин мэдээсэбэ.— Үнгэрэгшэ жэлэй туршада түсэбһөө гадуур 363 центнер мяхан, 1110 центнер һүн, 3 центнер нооһон тушаагдаа. Мяха үйлэдбэрилгээр гурбан жэлэй даабари 107, һү—102, нооһо—103 процент дүүргэгдэе.

Энэшье жэлдэ совхозой коллектив хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ тушааха түсэбтэ даабаринуудаа үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн хараа бодолтой. Тиин үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2000 килограмм һүн һаагдаха, хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһон хайшалагдаха, жэлэй туршада эбэртэ малай дундын шэгнүүр сүүдхын туршада 500 граммаар нэмээгдэхэ юм.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын урда тээ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хабаадалсаһан Дээдэ-Тайлсын совхозой коллектив гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб мартын 1 болотор, һү тушааха даабариня мүн болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн уялга абаад, эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна.

— Манай совхозой бүхы ажалшад партиин ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ хамаг хүсэ шадалаа зорюулна,— гээд Хоринн совхозой малшан Д. Б. Ринчинов хэлэбэ.— Манай Ааланай отделени 2300 толгой эбэртэ бодо малтай, тэдэнэй 630-ниинь үнеэд болоно. Жэл бүри 1800 центнер мяхан гүрэндэ тушаагдана.

Өөрөө баһал малшан хүнби. Бидэндэ 130 толгой эхэ мал даалгагданхай. Тэдэнэйнгээ толгой бүриһөөнь түл абажа, нэмэлтэ шэгнүүр абаха даабаряа заатагүй дүүргэхэ гэһэн хүсэл бодолтойгоор ажаллажа байгдана.

— Хабарай тарилга үдэр ерэхэ бүри ойртоно,— гээд районой агропромышленна нэгэдэлэй ахамад агроном А. Р. Жалсанова үгээ эхилбэ. — Үдын, Дээдэ-Тайлсын совхозууд үрэһэ хүрэнгээ тарилгын хэмжээндэ хүргэһэн байна, Гэхэтэй хамта, Анаагай, Хүрбын, Хасууртайн, «Георгиевский» совхозуудай үрэһэ хүрэнгын 50—60 процентнь тарилгын шанарта үшөөл хүрэнэгүй.

Хабарай тарилгые хаһа болзор соонь үнгэргэхын тула бүхы техникэеэ һайн шанартайгаар бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Зүгөөр Госкомсельхозтехникэ нэгэдэлэй коллектив ажалаа сагай эрилтэдэ хүрэмөөр ябуулнагүй.

Районой ажахынууд минеральна үтэгжүүлгэ ашаүрэтэйгөөр хэрэглэхэ асуудалда анхаралаа багаар хандуулна. Тэрэниие хайша хэрэгээр хадагална. Дайралдаһан дутагдалнуудые усадхаха талаар эрид шууд хэмжээнүүд абтанагүй. Энэ хэрэгтэ Сельхозхимия» нэгэдэлэй коллектив гол үүргэ дүүргэхэ ёһотой аад, үшөөл һанаа амарханаар ажаллажа байһаар.

Районой ажахынууд 1464 гектар уһалагдадаг таряалангай талмайтай юм. Гэхэтэй хамта эдэ полинуудта таригдаһан хартаабха, овощ болон силосно ургамалнуудһаа баян ургаса абтанагүй. Ажахынуудай агрономууд үндэр баян ургаса абахын тула хүдэлмэри һулаар ябуулна гээд нүхэр Жалсанова тэмдэглэбэ.

Хоринн районой коммунистнууд, энэ пленум дээрэ баталан абаһан шиидхэбэринүүдэйнгээ ёһоор, ажалша коллективүүдэй эдэбхи үүсхэл улам бадаргажа, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэрилһэн продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха болоно.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

АРАДАЙ КАНДИДАДУУД

Станислав Иванович ПОСТ[НИКОВ]

Станислав Иванович Постников Костромской областиин Макарьев хотодо 1928 ондо түрэһэн юм. 1957 оноһоо КПСС-эй гэшүүн.

Нүхэр Постников 1947—1948 онуудта Ивановска областиин Кинешма хотын заводто слесареэр хүдэлөө.

1948 ондо Совет Армиин зэргэдэ алба хэхээр абтаа. Сэрэгэй училищи дүүргэһэнэй удаа 1951 оноһоо 1957 он болотор взводой ба ротын командир байгаа. 1957—1958 онуудта мотострелково полкын штабай начальнигай орлогшоор хүдэлбэ. М. В. Фрунзиин нэрэмжэтэ Сэрэгэй академидэ һуралсалаа дүүргэһэнэй удаа. 1961—1967 онуудта батальоной командир, мотострелково полкын штабай начальник, командир байгаа.

Нүхэр Постников СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Генеральна штабай К. Е. Ворошиловай нэрэмжэтэ академи 1969 ондо дүүргээд, 1975 он болотор мотострелково дивизиин командирай, бүлэг сэрэгүүдэй штабай начальнигай тушаалда алба хээ. 1975 оноһоо 1977 он болотор армиин командалагша, 1977—1980 онуудта сэрэгэй округой штабай начальник, сэрэгэй округой сэрэгүүдые командалагша байгаа. 1980 ондо Прибалтийска сэрэгэй округой сэрэгүүдые командалагшаар томилогдоо, харин 1984 оноһоо Ленинэй ордентο Забайкальска сэрэгэй [...] командална.

Станислав Ива[нович ...] рэгэй училищи[...] рал-полковник бо[...] мандирһаа сэрэг[...] дые командалагша[...] дайшалхы зам [...] на. Нүхэр Постни[ков ...] ральна шалгалтын[...] РСФСР-эй Верхо[вно ...] тат юм.

Нүхэр С. И. По[стников ...] нэгэдэхи шатын[...] «СССР-эй Зэбсэгт[...] орондоо алба хэ[...] дахи шатын орде[...] дальнуудаар шагн[...]

Хяагтын районо[й ...] совхозой, Зүүн С[...] гын Наушки стан[ци ...] инженерно-техни[...] лэгшэд болон ал[...] рэй районой «[...] колхознигууд һун[...] суглаануд дээр[э ...] нуудай Соведэй [...] Хяагтын һунгуул[ин ...] һоо СССР-эй Ве[рховно ...] путадта кандида[...] нович Постников[...] гаар дэбжүүлһэн [...]

АЖАЛАЙ БЭЛЭГҮҮД

Буряадай мебельно-модо болбосоруулгын комбинадай коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэн юм. Тиигэжэ түсэбһөө гадуур олон мянган түхэригэй мебель үйлэдбэрилэн гаргагдаа һэн.

Комбинадай бүхы үйлэдбэридэ модо хюрөөдэлгын цех онсо шухала һуури эзэлдэг. Ушар тиимэһээ партийна, профсоюзай организацинууд тус цехэй хүдэлмэридэ горитой анхарал хандуулжа, туһалжа байдаг гээшэ. Һаяхан манай цехтэ агитаторнууд ерэжэ, удын забһерлалгын болохоһоо урид КПСС-эй ЦК-гай Хандалга тухай хөөрэжэ үгөө.

«Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө дүүгаа үгэхэдөө, Таанад, нүхэдүүд, манай арадай ажахын саашанхи хүгжэлтын түлөө, ороной экономическа болон оборонно хүсэ шадалые бэхижүүлхын түлөө дүүгаа үгэхэ байнат,— гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Хандалга дотор тон зүбөөр хэлэгдэнэ. Мүнөө үедэ уласхоорондын байдалай шахардуу шэнгэ, түгшүүрилтэй болоод байхада, бидэнэр, хүдэлмэришэд, һайнаар ажаллажа, оронойнгоо экономикые саашадань улам түргэнөөр хүгжөөхэ шухала гэжэ тоолонобди.

Ушар иимэһээ модо отолдог цехэй олон бригаданууд ба халагнууд дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаба. Тэрэшэлэн бүхы цехээрээ байгша оной нэгэдэхи квартлай түсэбые 4 үдэрөөр урид дүүргэхэ гэһэн социалис уялга абаабди. Хараалһанаа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө хүн бүхэн үдэр бүриингөө даабарине 5—10 процентээр үлүүлэн дүүргэхэ ёһотой болоно. Мүнөө бидэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тула бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажалланабди.

Г. БАТУЕВА,
БМДК-гай модо хюрөөдэлгын цехэй тоо бүридхэгшэ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат.

Хүдөө ажахыда — хамтын подряд

АШАГТАЙ АРГА ГЭЖЭ ОЙЛГООБДИ

Үнгэрһэн жэлдэ Улаан-Үдын районой ажахынуудта 150 бригада, звенонууд хамтын подрядай гуримаар хүдэлөө. Ажалай эмхидхэлэй болон түлөөһэнэй шэнэ гурим хэрэглэжэ, олохон коллективүүд һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһан байна. Калининай нэрэмжэтэ совхозой Э. Д. Мочульскиин хүтэлбэрилдэг бригада гектар бүриһөө 131 центнер кукурузын ногоо, 118 центнер хартаабха хуряагаа, Һуралсалай «Байгал» ажахын тракторна бригада (бригадирынь А. Ф. Ильин) таряалангай гектар бүриһөө 30,2 центнер шэниисэ, 20,9 центнер хара таряа, 21,1 центнер обёос ургуулжа абаа. Мүн Ивалгын ОПХ-гай 4-дэхи отделениин механизаторнууд баһал эрхим үрэ дүнгүүдые туйланхай.

УЛААН-ҮДЫН РАЙОНОЙ ИВАЛГЫН ТУРШАЛГА-ҮЙЛЭДБЭРИИН АЖАХЫН ТАРЯАН АЖАЛАЙ БРИГАДЫН БРИГАДИР **В. Т. ХАБАЛОВАЙ ХӨӨРӨӨНҺӨӨ:**

—Хайшан гээ һаа хүнүүдые даалһан ажалдаа харюусалга ехэтэй, үнэн зүрхэнһөө оролдодог болгохоб, ямар аргаар ажалай түлөөһые үйлэдбэриин гол үрэ дүнтэй сэхэ холбохоб гэһэн асуудал колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй һанаа сэдьхэлые үнинэй зобоодог байгаа гээшэ.

Тиимэһээ бригада, звенонуудые нэгэ ниитэ нарядаар хүдэлдэг болгохо, таряашадай ажалай түлөөһые ургуулжа абаһан ургасын зэргээр, хүн бүхэнэй мэргэжэл шадабариин, үнэн зүрхэнэй оролдолгын хамтын ажалда оруулһан хубитынь зэргээр түлөөһэ үгэдэг болохо гэһэн шиидхэбэриие республикын хүдөөгэй ажалшад, механизаторнуудай һайшааһаниинь гэйхалгүй.

Хамтын подрядай һайн талань, аша үрэнь яһала тобойсо хэрэгдээ гэжэ түрүүшын үрэ дүнгүүд гэршэлэн харуулна. Бага, ехэшье коллективүүд тэрэнэй «амтые» ойлгожо эхилэнхэй.

Энээниие манай бригадынхидай жэшээ дээрэһээшье харуулжа болоно. Нёдондо хабарһаа хойшо Ивалгын ОПХ-гай дүрбэдэхи отделениин таряанай, олон жэлэй үбһэ ногооной үрэһэ ургуулдаг бригада хамтын подрядай гуримаар хүдэлжэ эхилээ юм.

Манай бригадада 3477 гектар таряалан даалгагдажа, тэрэниие элдүүрилхэдээ хэрэгтэй 20 гаран трактор, арбаад комбайн гэхэ мэтэ техникэ үгтөө. Коллективнай 30 гаран хүнһөө, тэрэ тоодо 22 механизаторнуудһаа бүридхэгдөө. Эгээн түрүүн ажахытаяа үйлэдбэриин хэлсээ баталжа, тэрэнэйнгээ ёһоор гектар бүриһөө 13,5 центнер ургаса гэхэ гү, али бүхыдэнь 46,1 мянган центнер эрхим шанартай үрэһэнэй ороохо хуряажа суглуулһан ургасынгаа зэргээр ажалай түлөөһэ абаха гэжэ хараалаа һэмди. Тиихэдээ һүүлэй арбан жэлдэ ажахыда абтаһан ургасын дунда зэргын хэмжээнһээ энээнээ тодорхойлообди. Гадна зоной дунда ойлгууламжын, эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдаа.

Бригадын ажалай эмхидхэлэй, түлөөһэнэй болон үдэр бүриин шухала асуудалнуудые шиидхэхэ совет бии болгогдоо. Тэрээндэ бригадир, тэрэнэй туһалагша тоо бүридхэгшэ, эгээл хүндэтэй, дүй дүршэл ехэтэй механизаторнууд оруулагдаа. Газар хахалха, тарилга хэхэ, үтэгжүүлгэ оруулха тусхай звенонуудые эмхидхэхэдээ гол түлэб механизаторнуудай өөһэдынь дура хүсэлые хараада абаһан байнабди.

Манай бригада 1983 ондо таряалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 22,5 центнер ургаса хуряагаа гэхэ гү, али хамтадань 76 мянга үлүүтэй центнер ороохо абажа, түсэбтэ даабаряа хоёр дахин шахуу үлүүлэн дүүргээ. Ондоогоор хэлэбэл, хүдэлһэн хүн бүхэндэ абажа үзэхэдэ, жэл соо 30 мянганһаа дээшэ түхэригэй продукци үйлэдбэрилэгдэһэн болоно.

Энээнһээ урда тээ зарим жэлдэ ажахымнайшье бүхыдэнь иимэ ехэ таряа абадаггүй байгаа ха юм.

Хэнэйшье мэдэһээр нёдондо сагай уларил муу бэшэ байжа, хаһа сагтаа шииг нойтон ороод, ургасые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ горитой нүлөө үзүүлээ ааб даа. Теэд механизаторнууд, таряашад газарайнгаа,. техникынгээ бодото эзэд болоод, хамаг ажалаа өөһэдынгөө хүсөөр бүтээжэ, суглуулһан ургасынгаа зэргээр түлөөһэ абадаг болоод байхадаа тэдэнэр бүхы юумэндээ нарин нягтаар, харюусалга ехэтэйгээр хандадаг болоно, эсэстээ үндэр баян ургаса ургуулхын түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдоно бшуу. Жэшээнь, хабарай тарилгые абаад үзэе. Сэхыень хэлэхэдэ, урдань заримдаа газарай гүйхэнөөр хахалагдаха, далан гаргагдаха, үрэһэнэй ороохоной хээгүүр эндэ тэндэ адхагдаха, таригдаһан үрэһэнэйнь зарим тээгүүрээ хүрьһэндэ оруулагдаагүй дээрээ бирсайжа хэбтэхэ ушаршье үзэгдэгшэ һэн. Хэнэй муугаар хүдэлһэн, голодоһо гаргаһыень һүүлдэ элирүүлхэншье бэрхэтэй байгаа. Юуб гэхэдэ, хүн бүхэндэ хинагшые табихагүй ха юмши.

Нёдондо хабарай тарилгын, намарай ургаса хуряалгыншье үедэ ханалгагүй муугаар хүдэлжэ, голодоһо гаргаһан, гэдэргэ таталдаһан ушар үзэгдөөгүй. Бэе бэедээ эрилтэ табижа, дүршэлтэй бэрхэ хүнүүдынь залуушуулаа дахуулан али болохоор туһалалсажа хүдэлөө гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Олон хүнһөө бүридэһэн коллектив соо бултанай мэргэжэл шадабари, дүршэл, оролдолгонь хуу адли тэгшэ байдаггүйнь мэдээжэ. Тиимэһээ тэдэнэй ажалай түлөөһые нэгэ адли тарифаар үгэжэ баһал болохогүй. Энээниие бидэ хараада абажа, КТУ хэрэглэгшэд гэхэ гү, али хүн бүхэнэй хамтын ажалда ямараар хабаадаһаниие, хэды шэнээн хубита оруулһаниие зүбөөр тодорхойлхо гэжэ оролдонобди. Эндэ бригадын совет гол үүргэ дүүргэдэг. Илангаяа хүнүүдэй хэһэн ажалые үдэр бүри наринаар бүридхэжэ, зүб сэгнэлтэ үгэнэ, түлөөһыень һайнаар тодорхойлно гээшэ.

Жэшээнь, ургаса хуряалгын дүн харгаад үзэе. Бригадынхидай бултадаа һайнаар хүдэлөөшье һаань, нүхэд соогоо онсо шалгаржа гараһан түрүүшүүл үсөөн бэшэ байгаа.

КОММУНИСТ ТУХАЙ хөөрөөн

НЮТАГТАА АЛДАРТАЙ

Евдокия Жамьяновна малшан болоһоор гуша гаран жэл болобо. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ эхэеэ дахажа, үнеэдыень һаалсадаг, тугалнуудынь эдеэлүүлсэдэг һэн. Иигэжэ бага балшар наһанһаа малшанай хүндэ хүшэр хүдэлмэриин «амта» таниһан байжа, яба ябатараа ганса өөрынгөө түрэл нютагта бэшэ, харин бүхы район доторoo эрхим һаалишан гэһэн нэрэ солоёо суурхуулһан байна бшуу.

Малай тоо толгойе үсхэбэрилхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ гэжэ хододоо оролдожо ябадаг хүн юм. Олон жэлдэ хүдэлжэ, баян дүй дүршэлтэй болоһон КПСС-эй гэшүүн нүхэр Дармаева өөрынгөө мэдэхэ юумые залуушуулда зааха, тэдэниие һургаха гэһэн һайн һайхан эрмэлзэлтэй һаалишан гээшэ. Районойнгоо газетээр дамжуулан, хэжэ байһан ажал тухайгаа, һанал бодол тухайгаа хөөрэдэг, мүн редакцида үнгэргэгдэдэг заншалта уулзалгада эдэбхитэй хабаадалсадаг тухайнь эндэ тэмдэглэнгүй гаража боломоор бэшэ.

Һааһан үнэйнь хэмжээн жэлһээ жэлдэ дээшээ гэхэ гү, али ехэ боложо байдаг юм. Нёдондо, арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ Евдокия Жамьяновна харууһалжа ябадаг 20 үнеэдэй толгой бүриһөөнь дунда зэргээр 2723 килограмм һү һааһан, 19 тугал түлжүүлһэн байна. Хурамхаанай районой, илангаяа захолын. Дэрээнэй совхозой байдалаар болоходо энэмнай нилээд һайн үрэ дүн болоно бшуу.

Коммунист Дармаева өөрынгөө урдахиие хараад ябадаг хүн бэшэ. Тэрэ ажахынгаа, районойнгоо ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байһан даа нютаг зондоо хүндэтэй болонхой. Сомоной Соведэй депутат, КПСС-эй райкомой гэшүүн, Аллын һү һаалиин фермын партийна бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ, һурган хүмүүжүүлэгшэ байһан ушар Е. Ж. Дармаевагай ниитын ажал ябуулгые бодотоор гэршэлэн харуулна. Ажалша бэрхэ, эдэбхитэй коммунистые районно партийна конференцидэ хабаадагшад областной партийна XXXII конференциин делегадаар һунгажа, тэрээндэ ехэ этигэл найдабари үзүүлээ һэн.

Ажалай үндэр бүтээсэ туйлажа ябадаг габьяань үндэрөөр сэгнэгдэнэ. Ажалай Улаан Тугай орден, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, тэрэшэлэн КПСС-эй обкомой ба республикын Министрнүүдэй Соведэй Хүндэлэлэй грамотанууд суута малшанай үнэн сэхэ, абьяастай хүдэлмэриин толотомо гэршэ болоно гээд баталан харуулха ушартай юм.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые нэрэ солотойгоор, ажалай эрхим бэлэгтэйгээр угтахын түлөө дэлгэрһэн бүгэдэ арадай мүрысөөндэ хам оролсоһон Евдокия Жамьяновна мүнөө үнеэн бүриһөө үдэр бүхэндэ арбанһаа дээшэ килограмм һү һаана. 1984 оной түрүүшын хоёр һарын туршада үнеэн бүхэнһөө дунда зэргээр 440 килограмм һү һааха гэһэн социалис уялга абанхай. Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй СССР-эй бүхы һунгагшадта эрхэтэдтэ хандаһан Хандалгые хүндэтэйгөөр хүлеэн абаһан районоймнай түрүүшүүлэй нэгэн, коммунист-малшанай хэлэһэн үгэдөө бата хүрэхэ байһаниинь лаб.

А. ЧИМИТОВ,
КПСС-эй Хурамхаанай райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

Ажалай үдэрэй дүүрэһэн хойно Наушкын мяха-консервын комбинадай проходнойн үүдэөр гаража ябаһан гуша гаран наһатай, хүдэр томо бэетэй, барбагар һахалтай хүниие обёоронгүй үнгэргэхын аргагүй. Энэ нүхэрнай комбинадай хүдэлмэришэн Геннадий Альбертович Блатнер гээшэ.

Тэрэнэй ажалайнь намтар хаража үзэхэдөө, үетэн нүхэдэйнь намтартай адлирхуу гэжэ һанаа һэм. Хяагтын районой Наушки станцида ажаһуудаг түрэлхидынь хүбүүгээ бага балшар наһанһаань ажалда дуратайгаар, бэрхэшээлнүүдһээ тунхарихагүйгөөр һургаһан байна. Имэл заитайгаар ехэ болоһон Геные комсомолшууд дунда һургуулиингаа комсомолой организациин секретаряар һунгаа һэн. Сүлөөтэй сагтаа, илангаяа амаралтын үдэрнүүдтэ комбинадта ошожо, эхэ, эсэгынгээ ажалда туһалдаг байгаа. Тиимэһээ дунда һургуулияа дүүргэжэ ямар мэргэжэл шэлэлтэйб гэжэ удаан шэбшэжэ ябангүй, комбинадта хүдэлмэришэнөөр хүдэлжэ эхилээ һэн.

Уданшьегүй сэрэгэй албанда абтажа, совет сэрэгшэ болоод ябахадаа, үнинэй коммунист эсэгынгээ «үнэн сэхээр албаяа дүүргэжэ ерэ» гэжэ хэлэһэн захяаень хододоо һанажа ябадаг һэн. Энээн тухайнь гвардиин сержант Геннадий Блатнерай хэдэн грамота, баяр баясхалангай хуудаһанууд гэршэлнэ.

Сэрэгэй албанһаа түрэл нютагтаа бусажа, ажалай амта анха түрүүшынхеэ танинһан комбинадтаа хүдэлжэ эхилбэ. Тэрэ сагһаа хойшо арба гаран жэл үнгэршэбэ. Мүнөө түрэл коллективтээ хүндэтэй болонхой. Эндэл КПСС-эй гэшүүндэ абтаһан юм.

Хүдэлмэридөө туйлаһан амжалтынгаа түлөө Геннадий Альбертович Блатнер Хүндэлэлэй грамота болон

ЗАЛУУ ХҮДЭЛМЭРИШЭН

шагнуудаар нэгэнтэ бэшэ урмашуулагдаһан байха. Комбинат дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хэдэн дахин илажа, «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаа һэн. Ажалайнь дүүрэхэдэ Геннадий Альбертовичтэй уулзаад, һаяхан үнгэргэгдэһэн түрэл Коммунис партиин Центральна Комитедэй Пленумэй шиидхэбэринүүд тухай хөөрэлдөө һэмди.

— Манай коллектив КПСС-эй ЦК-гай февралиин (1984 он) Пленумэй материалнуудтай ехэ анхаралтайгаар танилсаа. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненкын үгэ соо хэлэгдэһэн ажаглалтанууд болон зорилгонууд намайе ехээр һонирхуулаа. Энээндэ харюу болгон бидэнэр бүри оролдосотойгоор хүдэлхэ зорилготой болонобди, — гэжэ коммунист Г. А. Блатнер хэлээ һэн.

А. МАТЮХИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунист Г. А. Блатнер.

Авторай фото.

ЭРТЭЭНҺЭЭ БЭЛДЭНЭ

Хоринн районой Анаагай совхоз энэ жэлэй үбэлэй һаранuудта агротехническэ хүдэлмэри ургэнөөр ябуулжа байнхай. Эдэ үдэрнүүдтэ механизаторнуудынь гидротехническэ түхеэрэлгэнүүдые заһабарилна органическа болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые шэрэнэ. Иигэжэ тус ажахынхид ерэхэ ургасын үндэһэ һуури мүнөөнһөө табижа эхилэнхэй.

Совхозой түрүү механизатор Алексей Иванович Козловой даадаг оньһожоруулагдамал отрядай гэшүүд поли болон нуга сабшалан дээрэ органическа үтэгжүүлгэ гаргажа байнхай. Эндэ 5 трактор, бульдозер, автомашина хүдэлгэгдэнэ. Тэдэнэйнь мөөртэй 3 тракторынь наг шэбхэ таряалан дээрэ шэрэнэ. Тус отряд мүнөө поли дээрэ 2400 тонно, нуга сабшаланда 1000 тонно органическа үтэгжүүлгэ гаргаба.

Мүн Д.-Ц. Дондоковой хүтэлбэрилдэг звеногойхид минеральна үтэгжүүлгэ шэрэжэ эхилэнхэй.

Ю. БАЗАРЖАПОВ.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГЫЕ УГТУУЛАН

ЦЕЛИНОГРАД. Хабарай тарилгын хүдэлмэриин эхилтэр хүсэ ехэтэй тракторнуудай хэдэн мянган мастер-заһабарилагшадые бэлдэхэ талаар ажахынуудай захилнуудые областной агропромышленна нэгэдэлэй һуралсалай курсовой комбинат дүүргээ.

Мүнөөдэр — Совет Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэр

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, СОЦИАЛИЗМЫН НАЙДАМТАЙ ХУЯГ

Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй 66-дахи жэлэй ойн февралиин 23-да тэмдэглэгдэхэнь. Һайндэрэй урда тээхэнэ СССР-эй оборонын министрэй орлогшо — Стратегическэ зорилготой ракетнэ сэрэгүүдэй ахамад командалагша, Социалис Ажалай Герой, Артиллериин ахамад маршал Владимир ТОЛУБКО АПН-эй корреспондент Степан ФЕДОСЕЕВЭЙ асуудалнуудта харюусаба.

—Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй хаба шадал, империалис эзэрхэг түримхэйшүүлые һамна бута сохижо, түйлаһан түүхэтэ илалтанууд ямар эшэ үндэһэтэйб?

— Буу зэбсэгүүдэн хүсөөр Совет гүрэндэ дотоодон орохые хараалһан дайсадые дараһан Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түүхэтэ илалтанууд социальна гүнзэгы үндэһэ һууритан байна. Тэдэнь социалис общестын гүн удхаһаа, бүхы гол асуудалнуудаар — экономическэ, политическэ, үзэл сурталай ба сэрэгэй асуудалнуудаар капиталис байгуулалтаһаа тэрэнэй булюу байлгаһаа үндэһэтэй.

Граждан дайнай жэлнүүдтэ (1918—1920 онууд) байгуулагдаһан ажахын шэнэ байгуулалта, хүдэлмэришэн ангиин ба таряашадай нэгэдэл, революциин уг зорилгонуудта тэдэнэй үнэн сэхэ байлга, фронтдо, эзэрхэг түримхэйшүүл болон дотоодын контрреволюцине бута сохижо, илалта туйлахын тула хүнүүдые, материальна нөөсэнүүдые ехээр элсүүлһэн байгаа. Немец-фашис эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү дайнай (1941—1945 онууд) нүрөөтэ жэлнүүдтэ өөрыгөө хамгаалха хэрэгтэ социализмын айхабтар ехэ арга боломжотой, хүсэн түгэлдэр байһаниинь элеэр харуулагдаа һэн. Дайнай эхиндэ ехэ гээлтэдэ, гарза хохидолдо оробошье, Советскэ Союз булад болон түлишэ үйлэдбэрилхэ талаар Германиһаа 3—4 дахин гээгдэжэ ябаһан аад, эдэ бүгэдые хүсэлдүүлжэ, ахижа гараһан юм. Саашадаа буу зэбсэгүүдые, сэрэгэй техникэ бүри ехээр үйлэдбэрилэн гаргадаг болоо һэн. Тингэжэ 1942 оной зун СССР болон Германи адли хэмжээнэй буу зэбсэгүүдые бүтээдэг болоһон байгаа. 1945 ондо Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд дайсаниие авиациин талаар 7,4 дахин, танкнууд болон самоходно-артиллериин түхеэрэлгэнүүдээр—2,8 дахин, артиллери ба миномедуудаар 3,2 дахин булюу болоһон байгаа бшуу.

Совет социалис байгуулалта шэнэ общестын дабшуулхы түгэлдэр хүсэнүүдые: совет арадай үзэл суртал-политическэ нэгэдэлые, совет патриотизмые, пролетарскэ интернационализмые, СССР-эй арадуудай хани барисаае, Коммунис партиин тэдэнэй нягтаар тойрон жагсалгые элирхэйлэн харуулаа һэн. Энэнь Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй хаба шадалые, хэдэ дахин арьбадхаһан, тэдэнэй хүсэл зоригые улам эдэбхижүүлһэн байгаа. Манай оронойүнэн зүб, сүлөөрэлгын зорилгонууд фронт дээрэ, тылдэ совет хүнүүдэй шэн зоригые, баатаршалгые мүндэлүүлһэн байгаа.

Социализмын илагдашагүй байлгые элирхэйлэн баталһан дайнай дүнгүүд социализмда эсэргүү «хэрээһэтэ доотолгые» эмхидхэхэ зорилготой эзэрхэг түримхэйшүүлдэ уридшалан һануулга болоно. «Биднэртэ эсэргүүгээр һэлмэ далайжа орогшод һэлмэһээ хосорон һалахал» гэһэн түүхээр батадхагдаһан ород арадай сэсэн мэргэн үгэнүүдые дай жүрөөдэгшэдтэ һануулхадаа үлүү болохогүй.

— СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй мүнөөнэй байдал тухай, тэдэнэй дайшалхы бэлэн байһан тухай юу хэлэжэ шадахабта?

— Дайнай һүүлээрхи жэлнүүдтэ Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй эмхидхэлэй байгуулалтада, тэдэниие буу зэбсэгүүдээр, сэрэгэй техникээр хангалгада үндэһэн шухала хубилалтануудай болоһониинь мэдээжэ. Түби хоорондын ракетэнүүдһээ эхилээд, оперативно-тактическа ракетэнүүд хүрэтэр — эгээл элдэб түхэлэй ракетно-ядерна буу зэбсэг тэдэнэй сэрэгэй хүсэ шадалай үндэһэ һуури болоно.

Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй бүхы түхэлэй материальна баазые бэхижүүлэн хүгжөөхэдөө, США болон НАТО-гай бусад оронуудай зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй, сэрэгэй-техникээ шэнэдхэн хубилгалтада гол анхаралаа хандуулжа байһыень хараада абанабди. Экономическа ба эрдэм-техникын хүсэн — Совет гүрэнэй өөрыгөө хамгаалха хүсэнэй, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй материальна бааза СССР-тэ улам бэхижүүлэгдэжэ байнхай. Бодото байдалда нэгэнтэ бэшэ гэршэлэн харуулагдаһанай ёһоор, али бүхы түхэлэй буу зэбсэгүүдые богони болзор соо бүтээжэ, шэнэдхэн хубилгажа шададаг байнабди.

Манай арми ба флодой дайшалхы бэлэн байлгые СССР-эй оборонын министр, Советскэ Союзай маршал Д. Ф. Устинов үндэрөөр сэгнээ һэн. Соединенинүүд, частьнууд болон корабльнууд дайшалхы мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлнэ, совет сэрэгшэд дүй дүршэлөө, мэргэжэл шадабаряа нарижуулан һайжаруулна, хэрэгтэй болоод байгаа һаань, ханинар болон союзнигуудтаа интернациональна туһаламжа үзүүлхэдөө, эрэлхэг зориг, баатаршалга гаргана гэжэ тэрэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй ветерануудай урда һаяхан үгэ хэлэхэдөө тэмдэглээ һэн. Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй, хани барисаата оронуудай арминуудтай харилсаа холбоомнай улам бэхижэнэ. Манай арми ба флот дайшалхы зорилгонуудаа тон найдамтайгаар шиидхэхэ арга олгоһон үндэр дээдэ хэмжээндэ гаргагданхай гээд хэлэжэ шадахабди гэжэ министр үгэеэ түгэсхэлдэ мэдүүлбэ.

Стратегическэ зорилготой ракетнэ сэрэгүүдэй, Далайн-Сэрэгэй Флодой ба Агаарай-Сэрэгэй Хүсэнүүдэй соединенинүүдые, нэгэдэлнүүдые хамтаруулдаг стратегическэ ядерна хүсэнүүд Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы хаба шадалай эшэ үндэһэн болоно. Тэдэнэр бултадаа сэрэгэй түгэс бэлэдхэлтэй байдаг юм.

— Мүнөө зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи сэрэгэй-стратегическэ хүсэнүүдэй тэнсүүри ямар байна гэшэб? Совет оронойм, манай ханинарай ба союзнигуудай аюулгүй байдалые хангахын тула ямар юумэн хэгдэнэб?

—60-аад болон 70-аад онуудта СССР-эй ба США-гай, Варшавска Договорой болон НАТО-гай хоорондо стратегическэ ядерна буу зэбсэгүүдэй, дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ба юрын ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй талаар тэнсүү байдал тогтоолдоо һэн. Өөрыгөө хамгаалхын тула хүсэнүүдэй тэнсүүри шухала хэрэгтэй байна гэжэ Советскэ Союз тоолоно.

США-гай мүнөөнэй захиргаан дай жүрөөдэһэн, эзэрхэг түримхэй хараа шэглэл баримталан бэелүүлжэ, Советскэ Союз болон бусад социалис оронуудһаа али бүхы аргаар сэрэгэй булюу хүсэтэй болохые, дэлхэй дээрэ США-гай булюу байдал хангахые, бусад арадуудта өөһэдынгөө һанал бодол, хүсэл эрмэлзэл баадхахые оролдожо байна. Тусхайлбал, эдэ зорилгонуудые түйлахын тула тон шэнэ буу зэбсэгүүдые — ядерна ба юрын зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээхые, замбуулинай дайдада буу зэбсэг бүтээхые хараалһаг Пентагоной сэрэгэй 400 гаран программа бэелүүлхэ талаар шэглүүлэгдэнхэй.

Американ ракетэнүүдые Европын гүрэнүүдэй газар дайда дээрэ тараан тодхожо эхилэлгэ Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ сэрэгэй хүсэнүүдые НАТО-гай ашата туһада хубилгажа байнхай. Американ ракетэнүүд Варшавска Договорой гэшүүн-гүрэнүүдэй, Советскэ Союзай баруун районуудай тон шухала объектнүүдтэ түрүүлэн сохилто хэхэ гэһэн зорилготой юм.

Энээндэ харюу болгожо, совет хүтэлбэрилэгшэд харюугай хэмжээнүүдые абаха баатай болоо һэн. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой 1983 оной ноябриин 24-дэ хэһэн Мэдүүлгэ дотор эдэ хэмжээнүүд найруулагдаһан байгаа. Холын зайда буудагдаха оперативно-тактическа ракетэнүүдые ГДР-эй ба ЧССР-эй правительствануудтай зүбшэн хэлсэжэ, тэдэнэй газар дээрэ тодхохоһоо гадна, совет зохихо зэбсэг хэрэгсэлнүүд океан, далайнууд дээрэ тараагдан тодхогдохо байна. Эдэ хэрэгсэлнүүд холын зайда тоти мэргэнээр буудагдаха талаараа, хүсэ шадалаараа, гол шухала юумэниинь юуб гэхэдэ, США-гай газар дайдада хүргэгдэхэ сагаараа СССР-тэ, тэрэнэй союзнигуудта зүрюу харшаар Европодо тараан тодхогдожо байһан американ ракетэнүүдтэй адлирхуу байна. Бусадшье хэмжээнүүдэй абтаха байһаниинь элитэ. Зүгөөр НАТО-гай оронуудай ябуулгануудһаа үндэһэлэн, харюугай хэмжээнүүдые абаха байнабди. Биднэ сэрэгэй булюу хүсэтэй болохые оролдоногүйбди, гэбэшье США-е булюу хүсэтэй болгуулхагүйбди.

Газар дэлхэй дээрэ эб найрамдалые сахин хамгаалхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэдээ, Коммунис парти болон Совет гүрэн өөһэдынгөө оронойм, тэрэнэй ханинарай ба союзнигуудай аюулгүй байдалые хангахын тула шухала хэрэгтэй бүхы юумэ бэелүүлхэ, империалис хархис этэгээдүүдэй эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые зогсоолгын хүсэтэ нүхэсэл болохо Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэйнгээ дайшалхы хаба шадалые улам бэхижүүлхэ юм гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэд нэгэнтэ бэшэ тэмдэглэһэн байгаа.

Эмхидхэгдэн байгуулагдаһанһаа хойшо үнгэрһэн бүхы 66 жэлэй түүхын хугасаа соохидол адли, мүнөөшье Совет Арми болон Флот эб найрамдалай ба социализмын найдамтай хуяг, түшэг тулгуури байһан үүргээ нэрэтэй солотойгоор бэелүүлжэ байна.

(АПН).

Арадай дилладуул

…ДАЛЫЕНЬ …ЮУЛХАЛ …АЙХА

…абари дулаахан тэрэ үдэр …та голой эрьедэ загаһа ха…йһан хүбүүнэй хажууда …юушьеб хаймадан шэртэ…уранхай, үндэр наһатай …улзажа хөөрэлдэхэдөө аха …һонирхомоор, туһатайшье …н абаа һэм. Үнэһэндэл хү…эй тэрэ үбгэжөөл түрэл …ониинис уудалан хөөрэхэ

…рииэр ондоохон лэ байдаг …ла һайн, хүсэд хангагдан… үхибүүдэй дунда баһал …айралданал гээшэ. Нэгэн …ашалдаха гү, али зайха …хаража адаглахада, Ива…ай хүбүүн яһалал томоо…ол найман класс дүүр…кторист болобол. Эсэгэнь …л, һургуулитай бэшэл һэн. …эндэ мэдээтэй даа. Зон… байха. Хүбүүниинь Мо…сомолой съездэ ошохонь …талаантай, нүхэд соогоо …болоһо ябана ха,— гээд, …н һууба.

…ай үбгэжөөлэй нигээжэ …үн абажа, совхозой ди…ахадаа хөөрэжэмни, яһала …дуулан хэлээ һэн. Тинхэ…изатор, Николай Калаш…поли дээрэ уулзажа та…эрэлдэһэн гээшэбди. Үгэ …эй гэхэ гү, али танил …эй хөөрэлдэхэеэ зүрхэсэ…нь өөр тухайгаа оройдоо…үй һэн. Хөөрэлдөөгөө …нүхэд тээнээ шэглүү…эрыгөө заабол холодуул…

…атай Николайн онсо ил… ажалшье тиихэдэ үгы …ктористмэргэжэлтэй тэрэ …юмитедэй даалгабаринуу… бэелүүлдэг байһан юм. …лгын үедэ, мүн намартаа …ын хаһада бригададаа …лгые хүтэлбэрилхөөр …эй. Залуушуулые уда…мар бэшэ. Заримдаа жэ…үгэн нүхэдөөрөө арсал…тараха. Теэд яахаб. Түб…ар ойлгуулжал һаладаг

…амар һэн. Таряа хуряал… байха үеэр сугтаа ажал…үдыль ажалдаа оройтон …иаа жолоодоходоо голо…байгаа юм. Николай Ка…дэй утын һуни болотор …инь мэдэжэ:

…индөө орой болотор хаа…ажа амараагүйдөө яажа … Комбайнайгаа жолоо …жа, гэмэ усалдашье оро… Бүхы нэрэ солоёо бу…эжэ түрүүшын һануулга …ь олондо дуулганшьегүй

…дыль Николайнгаа нигэ…ангүйрхэжэ, дахинаа та…едэ нүхэрэйнгөө үгэһөө …он болёо бэлэй. …механизатораар ажалла… жолоододог комбайн, …ар бага балшар наһанһаа …һандаа юм гү, Николай …тэн нүхэдтөө орходоо …лтэй тракторист болоо …ДТ-75 түхэлэй хуушаран…ажа абаад, заһабарилаад …аа МТЗ түхэлэй шэнэ …додог болоо һэн. Удаань …й курсада һуража К-700 …омо трактор даажа абаа. …жаллаха үедөө нютагтаа …д хүндэтэй байһан гэшэ. …машина, техникэдэ дүй…й тэрэ хүбүүхэн автома…одожо һуранхай байгаа, …гаса хуряалгын харюу…үндэтэйшье хаһа эхилдэг. … Николай Иванович Ка… сүлөөгүй үе хүрэжэ …гээ поли дээрэ ургаса … бэлэн бэшэ. Иван Павло…ован нэрыень нэрлүүлжэ, …үргэхэ гээшэ хүндэхэн …абаньые һаа, тарилгын, … Николай Калашников

эсэгынгээ нэрэ хүндые мүнхэлжэл шадаа һэн.

— Ажал болоходонь онсо оньһотой, зүрхэтэй—бэрхэл хүбүүн даа. Юрэдөө, эд хогшол, зөөриин хойноһоо шуумайна гэжэ һанаһаниинь тиимэ бэшэ байха. Олоной юрьеэн соо өөрыгөө зорилго алдахагүй хүбүүн,— гэжэ үнинэй механизаторнуудай нэгэн Александр Владимирович Тыхенов бодомжолһоноо дэлгээ һэн.

Түрэл нютаг, түрэһэн дайда, хэзээдэшье үргэжэ, үндылгэжэ байдаг үлгы һэмнай даа. Комбайнераар түрүүшынгээ жэл ажаллажа байхаданьшье, ургасыень хуряажа байһан полиинь хуби заяагаа бүхы наһандаа холбоһон нүхэрынь шэнгээр һанагдаа һэн. Тиимэһээ юм гү, хоёрдохи жэлдээ таряа хуряалгын үедэ шангай һуури эзэлжэ, үетэн нүхэдэйнгөө дунда магтаалтай болоод захалаа һэн. Тэрэ жэлдээ ажахынгаа дүй дүршэлтэй механизаторнууд Лаврентий Моксонов, Александр Тыхенов гэгшэдэй зэргэдэ гараа бэлэй. Үнинэй механизаторнууд, залуу хүбүүнэй шалгархада, балай гайхаашьегүй. Эсэгынгээ — Иван Павлович Калашниковай хүмүүжүүлгын гүйсэд һургуули гараһандань тиигэһэншье байжа болоо. Урдандаа Николайн эсэгэ дээрэ дурсагдагша комбайнернуудтай сугтаа ажалладаг, даалгагдаһан хүдэлмэридөө онсо харюусалгатай, сугтаа ажалладаг нүхэдтөө энэрхыгээр, зөөлэхэноор хандадаг, тухашарһан, тулиһан үедэнь заабол туһатай зүбшэл, заабари үгэхые оролдодог байһандаа хүндэтэй бэлэй. Энэ абари зангынь, хүдэлсэ маягынь булта хүбүүндэнь бии гэжэ ажахын механизаторнууд хэлээ һэн. Ушарынь хадаа хабар, намартаа трактор жолоодохо үедөө Николай Иванович Калашников гансашье залуу үетэндөө бэшэ, мүн наһатайшуулда хамһалсаха, али болохоор туһа хүргэхөөр эрмэлзэгшэ бэлэй.

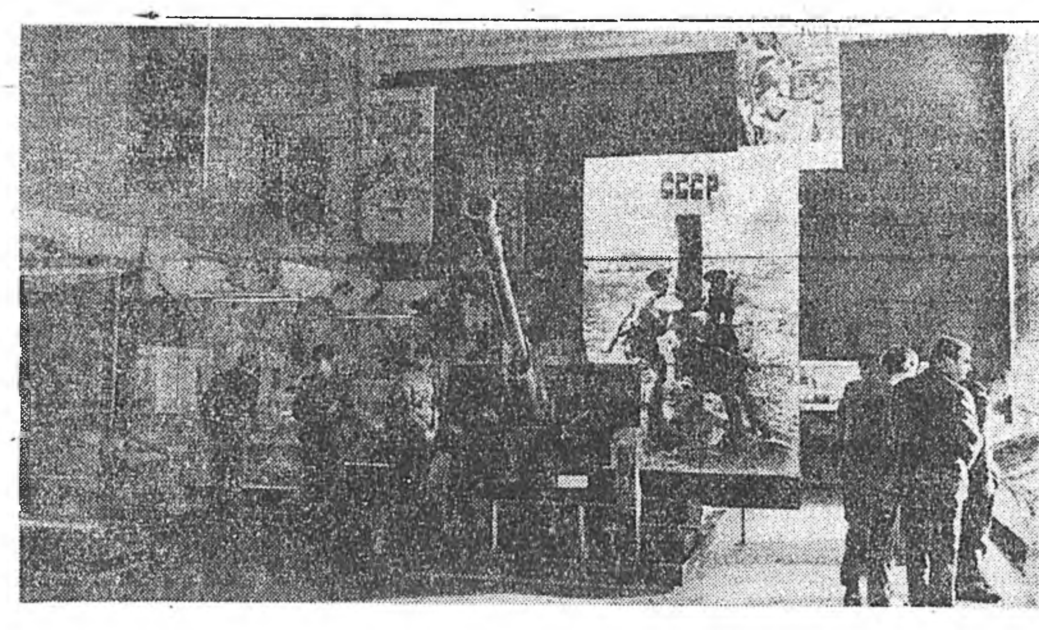
Нютагайнгаа найман жэлэй һургуули дүүргэһээр механизаторай курсада һураа. Совхоздоо трактористаар ажаллажа байһанаа Совет Армида уялгата алба хэхээ мордоо юм. Тэндэһээ бусаһаар ажахыдаа хуушанайнгаа мэргэжэлээр мүнөө хүрэтэр таһалгаряагүй ажаллана. Нёдондо ургаса хуряалгын үедэ комбайнайнгаа бункерһаа 7200 центнер таряа тоог дээрэ эльгээжэ, республикын залуу механизаторнуудай дундаһаа дахиад шалгараа бэлэй. Бүри урзанда тэрэ «Алтан хоолос». «Табан жэлэй залуу гвардеец» гэһэн энгэрэй тэмдэгүүдээр шагнагдаа юм. Мүн Николай Калашников сельскэ, районно Соведүүдэй депутадаар хэдэн удаа һунгагданхай. Залуу коммунист отделениингээ комсомолой эхин организацие хоёрдохи жэлээ хүтэлбэрилнэ.

1981 оной март һарада КПСС-эй гэшүүнээр абтаһан Николай Иванович Калашниковые республикымнай комсомолшууд Залуушуулай Бүхэсоюзна Ленинскэ Коммунис Союзай XIX съездын делегадаар һунгаа бэлэй. Тингэжэ 1982 оной май һарада ниислэл Москва хотодо үнгэргэгдэһэн залуушуулай хуралдаанда хабаадалсажа ерээ һэн.

Николай Иванович хоёр үхибүүнэй эсэгэ мүн. Һамганиинь Фофановой һаалиин фермэдэ тоо бүридхэгшөөр ажаллана.

Тэмэндэ Николай Калашниковые СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар һунгуулиин Кабанскын 522-дохи округһоо дэбжүүлэгдэхэдэнь үнинэй механизаторнууд, нютагаархидынь бахархан омогорхожо байһанаа мэдүүлэн, «эсэгынгээ нэрыень нэрлүүлжэ, найдалыень харюулжа шадабал даа» гэлсэжэ байгаа һэн.

В. ЖИГЖИТОВ.

ДАЙШАЛХЫ АЛДАР СОЛЫН МУЗЕЙДЭ

МОСКВА. Совет Армиин болон Далайн-Сэрэгэй Флодой 66 жэлэй ойн урда тээ СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй музейн залнууд соо хүн зон илангаяа олон.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшад музей соо һургуулиин һурагшадтай, үйлэдбэриин залуушуултай уулзадаг дайнай хүндэ хүшэр жэлнүүд, дайшалхы зам тухайгаа хөөрэдэг байна.

Хари гүрэнүүдэй аяншалагшад, ниислэлэй айлшад, союзна республикануудай түлөөлэгшэд Совет гүрэнөө хамгаалхаар Коммунис партиин байгуулһан Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд тухай экспонадуудтай танилсана.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үе тухай экспонадууд музейн экспозицида ехэ һуури эзэлнэ. Энэ хадаа дайшалхы тугууд, зэр зэмсэгүүд, документнүүд, Европын арадуудые фашис дарлалтаһаа сүлөөлжэ, гитлеровецүүдые бута сохиһон Совет Армиин сэрэгшэдэй барижа ябаһан юумэнүүд болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1944 ондо СССР-эй газар дээрэһээ дайсаниие намнаһан тухай музейн экспонадууд.

ТАСС-ай фотохронико.

ХҮН ЗОН ХОДОДОО ОЛОН

[illegible]

һон байна.

Саашадаа түсэбэй ёһоор агитаторнууд ба пропагандистнуудай семинар, «Маяк» колхозой экономикын түйлалтанууд тухай», «Совет эхэнэрнүүд—социалис общестын адли тэгшэ эрхэтэй гэшүүд» гэһэн темэнүүдээр үдэшэнүүдые үнгэргэхөөр, СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат, колхозойнгоо ахамад зоотехник А. А. Денисоватай уулзахаар хараална.

Агитаторнууд эдэ үдэрнүүдтэ СССР-эй Верховно Соведэй болохоёо байһан һунгалта тухай хүн зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна. Десятниковска сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ С. И. Сластин, колхозой парткомой секретарь А. Л. Максимов, профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ А. М. Соколов, колхозой экономист А. М. Чистякова, нөөсэлгын кассые даагша, сельскэ Соведэй депутат С. Е. Вишнякова, колхозой түрүүлэгшэ Д. П. Болонев болон бусад эдэбхитэй агитаторнуудай тоодо оролсоно.

Десятниково һууринай соёлой байшан соо түхеэрэгдэһэн агитпунктын галнууд үдэшэ орой болотор яларна. Һунгагшад эндэ үдэр бүри олоороо сугларжа, һунгалта тухай, совет социалис демократи тухай литература шудална, элдэб хэмжээ ябуулгануудта хабаадана.

Эндэхи һунгагшад, коммунистнууд болон партиинабэшэ хүнүүдэй бата нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө бултадаа, нэгэн хүн шэнгээр дуугаа үгэхөөр бэлэн.

С. ОЧИРОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: агитпунктые даагша О. И. Павлова (дундань) агитаторнууд — Десятниковска сельскэ Соведэй депутадууд В. П. Черных С. Е. Вишнякова гэгшэдтэй хөөрэлдэжэ байна.

М. ЛАВРЕНТЬЕВЭЙ фото.

ТАСС ХИЛЫН САНАҺАА

СОВЕТ ГАДААДЫН ПОЛИТИКЫЕ ҺАЙШААНА

ДЕЛИ. 700 мянган хүниие зэргэнүүдтээ нэгэдүүлдэг оронойэгээл ехэ эхэнэрнүүдэй эмхиин — Индиин эхэнэрнүүдэй национальна федерациин (НФИЖ) Андхра-Прадеш штадай Гунтур хотодо болоёжо дүүрэһэн XI конференци эб найрамдалай хүсэтэ жагсаал болоёжо түгэсэбэ.

Уласхоорондын оршом соо СССР-эй бэелүүлдэг эб найрамдалан гадаадын политикые, эб найрамдалта совет үүсхэлнүүдые конференциин 1500 делегат халуунаар һайшааба. Американ захиргаанай дай жүрөөдэһэн хараа шэглэлдэ эсэргүүгээр, «хүйтэн дайнда» эсэргүүгээр, шахардуу шагга байдалые һуларуулхын түлөө дэлхэйн арадуудай тэмсэлдэ эхэнэрнүүдэй хүдэлөөн ехэ хубитаяа оруулха ёһотой гэжэ тэмдэглэгдээ.

Арадуудай хүсэл эрмэлзэлые, аша туһые тоонгүй, США ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые улам үргэдхэнэ гэжэ НФИЖ-эй түрүүлэгшэ Аруна Асаф Али тэмдэглээ. Вашингтоной номнодог ядерна буу зэбсэгүүдээр түрүүлэн дотолхо, «хизаарлагдаһан» ядерна дай хэхэ гэһэн доктринанууд ядерна дайнай аюулые улам үргэдхэнэ. «Першинг-2» болон далита ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхолго ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые тон аюултай шэглэлдэ хүргэхэ байна гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

ЗҮБШЭЛЭЛГЫН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ВЕНЭ. Ядерна буу зэбсэгүүдые тараалгые зайсуулха асуудалаар совет-француз зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүд эндэ болобо. Ядерна буу зэбсэгүүдые худалдаалгын хониноһоо уласхоорондын хиналтые бэхижүүлгэдэ, Атомай элшэ хүсэнэй талаар уласхоорондын агентствын ажал ябуулгын ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ хабаатай үргэн олон асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

ВЕНЭ. Ядерна буу зэбсэгүүдые тараахагүй тухай үргэн олон асуудалнуудаар совет-английн зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүд эндэ болобо. Атомай элшэ хүсэнэй талаар уласхоорондын агентствын ажал ябуулгые бэхижүүлгэдэ, ядерна буу зэбсэгүүдые тараахагүй тухай договорой хүсэндөө байһан ушарые хаража үзэхэ талаар гурбадахи конференцидэ бэлдэлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдаа.

КПЛ-эй ЦК-гай ПЛЕНУМ

ЛЮКСЕМБУРГ. Люксембургын Коммунис партиин Центральна Комитедэй пленум эндэ болобо. 1984 оной июниин 17-до болохоёо байгаа парламентын һунгалтада, мүн Европын парламентын һунгалтада бэлэдхэл хэхэ тухай асуудалые тэрээндэ хабаадагшад зүбшэн хэлсээ.

Эдэ һунгалтануудта Компартиин кандидадуудай спискые пленум һайшаагаа. КПЛ-эй түрүүлэгшэ Рене Урбани энэ спискые толгойлно.

КПЛ-эй Национальна конференцие мартын 11-дэ үнгэргэхэ тухай шиидхэбэри пленум дээрэ баталагдан абтаба. Һунгуулиин кампаниин үедэ партиин бэелүүлхэ ажал ябуулгын программа тэрээн дээрэ тодорхойлогдохо.

ВЕНЕСУЭЛЫН КОММУНИСТНУУДАЙ ПЛЕНУМ

КАРАКАС. Венесуэлын Компартиин ЦК-гай эндэ болоһон пленумдэ хабаадагшад КПСС-эй ба Совет гүрэнэй ленинскэ эб найрамдалта гадаадын политикые һайшааба. Бата эб найрамдал хангаха, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар шэглүүлэгдэһэн Советскэ Союзай үүсхэлнүүд дэлхэйн ядерна дайнай аюулые зайсуулан саралгада үнэтэ шухала хубита болохо байна гэжэ пленумэй шиидхэбэринүүд дотор хэлэгдэнэ.

Пленум тусхай комиссиие байгуулаа. Эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ бүхы партиие элсүүлэн хабаадуулхыень тэрээндэ даалгагдаа. Эб найрамдалай тала баригшадай хүдэлөөндэ коммунистнууд шухала үүргэ дүүргэнэ. Эб найрамдалые хангаха, буу зэбсэгүүдые хураха, дайнда эсэргүүгээр шэглүүлэгдэһэн хүсэлэл оролдолгонуудта Венесуэлые эдэбхитэйгээр хабаадуулха шухала гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Партиин ээлжээтэ, VII съездые 1985 оной май һарада зарлаха гэжэ пленум тогтооба. Съездын гол документнүүдые бэлдэхыень КПВ-гэй Генеральна секретарь Хесус Фариагай толгойлһон тусхай комиссида даалгагдаһан байна.

Ф. МИТТЕРАН Б. КРАКСИТАЙ УУЛЗАБА

РИМ. Баруун Европын оронуудаар дэншэжэ ябаһан Франциин президент Ф. Миттеран Италиин Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Б. Краксигай Миланда уулзаба. Байгша ондо ЕЭС-эй хүтэлбэрилхы органуудта түрүүлэгшэ байһан Франциин президент гүрэнүүдэй ба правительствануудай толгойлогшонорой хабаадалгатайгаар «юрэнхы дэлгүүрэй» оронуудай март һарада Брюссельдэ болохоёо байһан сессиин урда тээ «арбан» оронойхүтэлбэрилэгшэдэй һанал бодолые мэдэжэ абаха гэһэн зорилго урдаа табиһан байгаа.

Нёдондо жэлэй декабрь һарада Афинада болоһон уулзалга ямаршье аша үрэгүйгөөр дүүрээ һэн. Ушарынь юуб гэхэдэ, «юрэнхы дэлгүүрэй» гэшүүн-оронууд зүбшэн хэлсэгдэһэн бүхы асуудалнуудаар арсалдаа хёмороогоо дабажа шадаагүй бэлэй.

«Юрэнхы дэлгүүрэй» оронууд аграрна ба бюджетнэ политикын асуудалнуудаар гүнзэгы ехэ хёмороо зүришэлдөөтэй юм. Энэ мухардалгаһаа гараха арга замуудые бэдэрхэ гээшэ Ф. Миттеранай, Б. Краксиин хоорондохи хөөрэлдөөнүүдэй гол зорилгонь болоһон байна. «Италиа» гэдэг информационно агентствын дамжуулһанай ёһоор, «ЕЭС-эй гэшүүн-гүрэнүүд хоорондоо ехэл арсалдаатай байна» гэжэ Франциин президент мэдэрхэ баатай болобо.

МҮНӨӨДЭР—СОВЕТ АРМИ БОЛОН ДАЛАЙН-СЭРЭГЭЙ ФЛОДОЙ ҮДЭР

ЗАГАСТАЙН ГОЛОЙ ЗҮРГЭҺӨӨ

Дондок Будаевич Доржиев далан долсонойнгоо сагаан һарые һаяхан найрлаба. Сагай эрьесээр бодомжолходо, сахариг тахын тооһон, оройдоол «түүхын түгдэрхэй» мэтэ һанагдабашье хүнэй нэгэ наһанда энэмнай тусгаар ушартаи үйлэ хэрэг юм. Хүлгөөтэ хорёод-гушаад онуудта залуухан хүбүүн түрэл нютагтаа—түрүүшын гэгээрүүлэгшэдэй нэгэн һэн. Манай орон дотор социализмын илан мандажа байһан, эрид хубилалтын жэлнүүдтэ эдэбхитэй комсомолец ВКП(б)-гэй гэшүүн болоо, удаань сэрэгэй училищида һуралсаһанай һүүлээр Буркавдивизиондо пулемётно взводой командир ябаа. Бүри хожомынь даа, тэрэ В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ сэрэгэй-политическэ академиие амжалтатайгаар дүүргэһэн юм. Үни удаан хүлеэгдэһэн Илалтын салюдай нэрхэ үедэ Д. Б. Доржиев гвардии полковник нэрэ зэргэтэй болоод, командна составые бэлдэдэг Генштабай Дээдэ курсануудта һуралсажа байгаа.

Элдин Загастайн эрьедэ түрүүшын һургуулиин тогтоһон баярта ушарые буурал толгойтой ветеран мүнөөшье мартадаггүй. Хуушан лата Үзэглэлтэй нүхэсэһэн һонор хурса Дондок хүбүүн «Загастай гол, арюухан Загастай» гэһэн анха түрүүшынгээ шүлэг тиихэдэ моторлоо бэлэй. Үдэр һүнигүй мүнөөшье шурьяса урдажа байдаг Загастайн голһоо зүргэлһэн харгынь тэрэниие хожомоо ажабайдалай али шуурган тээшэ зоригжуулан дабшуулааб?

...Брянска областиин хадата газарые шэглэн, оборонодо байһан комиссар Доржиевай хэдэн батальон булюу хүсэтэйгөөр булимтаран ороһон дайсанай танкнуудта шанга сохилтонуудые үгэбэшье, ушар байдалһаа уламжалан, саг зуура сухариха баатай болоо һэн. Илангаяа Росавель хотын түлөө болоһон һүртэ шэрүүн байлдаануудта дивизиинь сэрэгшэд олохон нүхэдөө алдаһан, эндэл дайшалхы офицер ёһотой хатуужал гаража, үнэн сурталта һургаалай илагдашагүй хүсэтэй байһыень түрүүшын тулалдаануудта мэдэрээ бэлэй. Эндэ иимэ нэгэ зүил тэмдэглэхэ шухала. «Шэн зоригой түлөө» гэһэн медаль, 18 дайшалхы шагналнууд соо-һоонь үнинэй сэрэгшэдэ эгээн нангинаар һанагдадаг. Энэнь баһал өөрын үндэһэ удхатай. 1941 оной намар, үбэл Москва шадар болоһон байлдаанай үедэ Д. Б. Доржиев морин сэрэгэй 57-дохи дивизиин комиссар байһан юм. Генерал Беловой корпусто ородог тус дивизи фашистнуудаи фронтые сүмэ сохилгодо эдэбхитэйгээр хабаадалсаа бэлэй. Онсолбол, дайсадай ара талаар морин сэрэгшэдэй хэһэн рейд Москва шадар немецүүдые үндыхэ туняаһагүй болоторнь үй бута сохилгодо горитойхон үүргэ дүүргэһэн юм. Энэн тушаа Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай элитэ полководец Г. К. Жуков Сибириин сэрэгшэдэи шэн габьяа, мүхэшэгүй зориг тухай «Дурдалганууд ба шэбшэлгэнүүд» гэһэн гайхамшагта ном соогоо домоглон дурдаһан байдаг.

Фронт дээрэ дайшалхы ябуулганууд үдэрһөө үдэртэ хубилжа, тэрэл үеэр партийно-политическэ хүдэлмэриин онол дүршэлтэй болоһон, Улаан Тугай хоёрдохи ордендо зуургалагдаһан Д. Б. Доржиев Баруун фронтын Сэрэгэй соведэй инструкторай харюусалгата тушаалда дэбжүүлэгдээд байгаа. Тусхай захиралтын үндэһөөр, Фергана шадар Кавказай дивизиие бүридхэн байгуулха үедэ тэрэ Климент Ефремович Ворошиловтай тушаалдажа уулзаһан юм. Хурса хара зүһэтэй, сэрбэгэр сарюун офицерые харахадаа: «Та ямар яһанай болохобта?» гэжэ маршал һонирхоо һэн ха. «Угаараа буряадби» гэжэ сэрэгэй гуримаар жэншэдгүй харюусахадань, «О, буряадууд дайшалхы зон!» гэжэ нүхэр Ворошилов гэдэргэ бодолгүй бахархан хэлэбэ...

Дайта жэгнүүдэй утаа унияарые уушха сээжынгээ хордосо унхидажа, зарим үедэ ябаган сэрэгэй частиин командирай тушаал даажа ябахадаа гү, али үгышье һаа, партизануудай нюуса далда зүргөөр шурган шэбээлжэ, тэрэнэй мэргэн һомонһоо олохон фрицүүд шархяа хатааһан байха.

«Агууехэ Октябриин 24 жэлэй түүхэтэ ойн һайндэртэ минии сэрэгшэд Улаан талмай дээгүүр хас тамгын сараа хээлэн, жагсаалда гараха!» гэһэн галзуу Гитлерэй хооһон хашхараан үлеэһэн суухын үльгэртэл гажа буруу һүрөө һэмнай даа. Оронойнгоо ниислэл хотоһоо дээрмэшэ нохосуудые 300—400 километр зайда гэдэргэнь түрилсэжэ ябатараа, түлэг шанга тулалдаанай үедэ Д. Б. Доржиев шархатажа госпитальдо эмшэлүүлһэнэй удаа маршал Рокоссовскиин нэгэдэхи Белорусска фронтын бүридэлдэ ородог гвардейскэ 664-дэхи полкын командираар фронт бусаба. Тэрэ үедэ гвардиин подполковник нэрэ зэргэтэй ябаһан нүхэр Доржиев тус полкые ударидан, Днепр мүрэниие түрүүлэн гаталһан тиигээд 1943 оной эсэстэ гвардейскэ 664-дэхи полк Бобруйск хотые сүлөөлһэнэй түлөө Бобруйска гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн.

Хүнэй шуһан үнгэ будагтай гэхээр сорьёлон бусалһан Днепр мүрэниие гаталан гараха үедөө. тэрэнэй командалдаг полк Никопольско плацдармые нэн түрүүн үгы хээ бэлэй Тиигээд Николаев, Гороховка гэхэ мэтэ стратегическэ талаараа шухала удхатай байһан станцинуудые дайсадһаа эзэмдэн сүлөөлхын түлөө эндэ сэрэгшэ бүхэн һомо хэрэгсэлэйнгээ дуталдахада, гар тулалдаанда нэгэнтэ бэшэ оролсожо, нангин газар дайдаяа алхам алхамаар аршалалсаһан габьяатай. Тэмдэглэлтэй зүйл гэхэдэ, добтолгын үүсхэлые саашадань алдангүйгөөр хүгжөөхэ, дайшалхы зэргэнүүдые зүбөөр элсүүлхэ. залан ударидаха хэрэгтэ командирай бэлиг шадабари гэшэ одоол эндэ гүүляараа бултайжа гарадаг... Тус полкын онсо шалгарһан сэрэгшэд орден, медальнуудта зуургалагдаһан, тиихэдэ командирайнь энгэртэ дайшалхы шагналнуудтайнь зэргэлээд оронойнмнай дээдын хайра шагнал —энэ удаа Ленинэй орден яларба

Европын газар дээгүүр дайшалхы замаа үргэлжэлүүлэн, гвардейскэ Бобруйска 664-дэхи полк Польшо, Зүүн Пруссида болоһон шангашанга байлдаануудта хабаадалсажа, 1418 хоног үргэлжэлһэн илагтын хяһа шэрээлсээ! Эдэ жэлнүүдтэ эрэлхэг командирай энгэр сээжыень Улаан Одоной үшөө гурбан орден шэмэглэбэ.

Олон түмэнэй сэдьхэл зүрхэ уяруулан, баярай нулимсын баглаа сэсэг тариһан 1945 оной нарата хабарые хэн мартахаб даа?! «Үхэлэй эрмэг» дээгүүр ябажа, амиды мэндэ үлэһэн олон түмэн сэрэгшэд буугайнгаа жадые хожомоо булад гүүрһаар, танкистнар—тракторнуудаар, хүдэр балсантан—хүрзэ, хюрөөгөөр һэлгэһэн юм Тиихэдэ Совет Армиин офицер Д. Б. Доржиев табяад-жэрэад онуудта Баку. Эрхүү, Тюмень гэхэ мэтэ һуурин газарнуудта албаяа үргэлжэлүүлһэн зандаа ябаа. һүүлэй үедэ Дондок Будаевич Эрхүүгэй областиин Усть-Ордын Буряадай автономито округой сэрэгэй комиссараар наһанайнгаа амаралтада гаратараа хүдэлбэ. Тиихэдэ нүхэр Доржиев партиин окружкомой гэшүүнээр, арадай депутадуудай окружной Соведэй депутадаар нэгэнтэ бэшэ һунгагдаһан байха юм. Партиин, арадай үндэр этигэл найдабариие нюдэнэй сэсэгы мэтэ арюун сэбэрээр, залан сэхээр харюулха хэрэгые заяанһаа нягта журамтай энэ хүн өөрынгөө нангин уялгада тэсдодог байгаа.

Хүн түрэһэн эрхээ хүндэтэй һайханаар эдлэжэ ябаһан партиин, ажалай, дайнай ветеран Д. Б. Доржиев зургаан үхибүүдэйнгээ гарыень ганзагада, хүлыень дүрөөдэ хүргэнхэй.

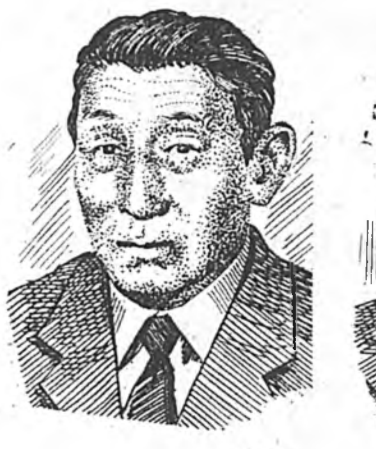
Дороһоо үдэжэ ябаһан залуу үетэнтэй сэрэгэй-патриотическа асуудалаар лекци, хөөрэлдөө хэхэдээ, Москва шадархи байлдаан соогуур татаашье һаа таһархагүй, матаашье һаа матархагүйгөөр хатуужан шэрээгдэһэн совет арадуудай дайшалхы хани нүхэсэлые тэрэ үндэрөөр сэгнэн дурдадаг. Ушарынь гэхэдэ, фашис бүлэглэлэй 607 дивизиие Совет Армиин бута сохиходонь, англо-америкэн сэрэгүүд—176 дивизи үгы хээ һэм шуу. Энэ мэтэ баримтануудые ветеран сээжээр бэшэ, мяха шуһаараа мэдэрһэн тула хөөрэлдөөн бүхэндөө шагнагшадаи шунал түрэмөөр, һонирхолтойгоор хэрэглэдэг заншалтай. Тиихэдэ: «Эб найрамдалай, энхэ тайбан байдалай түлөө, дэлхэйн бүхы арадуудай жаргалай түлөө гаталһан эдэ харгынуудаа хэзээдэшье мартаха эрхэгүйбди», — гэжэ габьяата ветеран үнэн сэдьхэлһээ мэдүүлдэг. Загайстайн голһоо зүргэлһэн харгынь хожомоо хахад Европо хүрэтэр үргэлжэлһэн — дайшалхы хэрэгүүдээр дундаршагүй баян, домоглол намтартай харгы болон зурынхайл!

Ч-Ц. САНЖИЕВ.

АМАРШАЛНАБДИ!

Совет Армиин сэрэгэй алба хаагша Цыденов Даба Ринчиновичтэ генерал-майор гэһэн нэрэ зэргэ олгогдобо.

Нүхэр Цыденов Д. Р. 1926 ондо Хурамхаанай районой Үгнаасай нютагта түрэһэн юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда хабаадаһан. Мүнөө нютагаймнай хүбүүн Москва хотодо сэрэгэйнгээ алба үргэлжэлүүлһээр.

ИЛАЛТАТАЙ БУСАА БЭЛ...

Совет хүнүүдэй эрэлхэг зоригые элирүүлһэн Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда нэгэ бүлын хүбүүд, басагадай олоороо хабаадаһан ушар олон юм. Баргажанай районой багахан Улан нютагта ажаһуудаг Будаевтанай бүлэһөө дүрбэн ахэ дүүнэр — Эрдэни, Базар, Бадма, Дугар гэгшэд дайшалхы фронт мордоо һэн. Ондо ондоо фронтнуудта, стрелково, артиллерийскэ, түмэр замай сэрэгүүдтэ эдэнэр алба хэжэ. Эхэ ороноо эрхэ сүлөөтэ байдал олголсоо. Дайшалхы габьяагай түлөө гүрэн түрын хайра шагналнуудта хүртэһэн. байлдаан тулалдаануудай үедэ нэгэнтэ бэшэ ехээр шархатаһан байха юм. Совет хото, һууринуудһаа хас тамгата хархис дайсадые һэсгүй намналсахаһаа гадна Зүүн Европын оронуудые хүрин тахалһаа аршалан сүлөөлхын тула тулалдаһан, түрэл арадайнгаа абари занггай, зориг шадалай эгээл һайн талануудые элирхэйлһэн байна.

Энэ бүлын эгээл ехэ хүбүүн Эрдэни Будаев 1930 ондо Бурпедтехникум дүүргэһэн. удаань үргэн Буряад оронойнгоо олон ондоо районуудай һургуулинуудта багшалжа, эрдэм гэгээрэлэй үрэһэ тарилсаа бэлэй. Дүшөөд жэлэй хугасаада багшалаа. Зургаан жэлдэ Улаан Армиин зэргэдэ алба хэжэ, сэрэгэй хэрэг шудалханаа гадна, дайшалхы һуралсалаа бодото байлдаанда гүйсэд хэрэглэжэ шадаха байһанаа гэршэлһэн юм. Армида олоһон мэргэжэлынь түмэр замшан бэлэй. Түмэр замай шэнэ һалаануудые барилсажа, дайсанай бомбодолгоһоо һандаргагдаһан замай далангуудые һэльбэн байгуулалсаһан намтартай. Түмэр замай хүргэнүүдые һөөргэнь анханайнь түхэлдэ оруулха гэшэ айхабтар хүндэ хүшэр, орёо нарииншье хүдэлмэри һэн. Угайдхадаа, агаарһаа аюул таһалдахагүй. Эрдэни Будаев бусад нүхэдтэеэ суг үргэһэ нойр, эдихэ хоол тухайгаа мартанхан урдаа табигдаһан бэрхэшээлтэй зорилгонуудые бэелүүлдэг бэлэй.

Ажахыдаа үргэн полинуудта агта хүлэг трактораа хүнхинүүлжэ, шэнэ ажаһандал тогтсолсохо хэрэгтэ Бадма дүүнь нилээд хүсэ шадалаа зорюулаа юм. Тракторна бригадын бригадир ябахадаа, Бадма Сангадиевич бата ажалай түрүүшүүлэи зэргэдэ жагсадаг һэн. Фронтдо гвардейскэ минометно частьнуудта дайлалдаа. Крымэй, Украинын, Румыниин, Венгриин, Югославиин, Австриин харгынуудаар хүйтэн шэмэрүүндэшье. аайма халуундашье алхалжа гараһан. сэрэгшын уялга нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэһэн байна.

Үбгэ һамган Буда Сэсэг Будаевтанай гурбадахи хүбүүн Базар эдирхэн 19 наһандаа албанда татагдаха хубитай байгаа. Алас-Дурна зүгтэ тэрэ алба хээ. Полковой һургуули түгэсхэһэнэй удаа стрелково отделениин командир болоо һэн. 1942 оной зун ахалагша сержант Базар Будаев стрелково 246-дахи бригадын бүридэлдэ Брянска фронтын участогуудай нэгэндэ хүрөө бэлэй. Түмэр замай узелые эзэмдэн абаха һэдэлгэтэй дайсадта шанга харюу үгэхөөр байлдаан эхилээ һэн. Алас-Дурна зүгтэ сэрэгэй һуралсал гарагшад эрид шиидэмгэйгээр добтолго хэжэ шадаха байһанаа элирхэйлээ. Базар тиихэдэ батальоной комсомолой организациин секретарь. отделениин командир болоод байгаа. Залуу сэрэгшэн түрүүшын байлдаанда хүндөөр шархатаһан юм. Дүрбэн һарын туршада госпитальнуудта эмшэлүүлээ Сэрэгэй-врачебнэ шалгалтын гэшүүд «Жагсаалда бусаха аргагүй» гэһэн тобшололтой саарһа-үнэмшэлгэ баряулаа бэлэй. Тэд Будаев фронтдо дайлалдахыем зүбшөөгыт гэһэн үсэд гүйлтын ашаар дайсаниие дахинаа хюдалсаха, арад зондоо ашатай хэрэгтэ хабаадалсаха аргатай болоһон юм. Батальоной ба полкын комсомолой организацинуудые хүтэлбэрилөө. Өөртэсэл адли залуу сэрэгшэдэй зали бадараахa. дүлэтэ ураануудаар ойлгуулалжын үгэнүүдээр хатуу байлдаанда тэдэнние элсүүлхын түлэ эмхидхэлэйнгээ шадабарие гамнаагүй. Дайнай һүүлдэ Прибалтийска, Московско, Алас-Дурна зүгэй сэрэгэй округуудта хорёод жэлэй туршада алба хэһэн байна Тиихэдээ политсоставай курсануудые дүүргээ. лейтенант гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөө. Майорой нэрэ зэргэтэй албанһаа табигдаа һэн. Дайшалхы габьяагайнь гэршэ гэхэлэ, Улаан Тугай, Улаан Одоной ба сэрэгшын Алдар Солын III шатын одонууд Буряадай түлөөлэгшын энгэр сээжые шэмэглээ бэлэй.

Одхон Дугарынь 1941 ондо 9-дэхи класста һуража байгаа, 18 наһаяа гүйсэжэ ябаа гээд тэмдэглэлтэй. Намартаа Хурамхаанай дунда һургуулиин 10-дахи класста һурахынгаа орондо һайн дураараа армила мордоо бэлэй. Сэрэгэй эхин бэл... пасной ... 1942 онд... дархи һу... түрүүшын... ороо һэн. ... шуһата з... соогуур ... хин шар... тосхондо... нютагайн... ёр орден... линень һ... сэрэгшын... хүбүүгэ... гаа бэлэй... вич Улаан... жэлдэ хү... гэнтын аг... һа бараш... Сангадиев... адли Че... рине. Пос... хабаадалса... тын һайн... лай одхо... Германиин... угтажа, ... рэй үглөө... тээ суг ... таһан б...

Дүрбэ... бэн комм... вуул тү... рээлсэн ... үльгэр жэ... тартай хү... тобшолоо.

ЗУРАГ... дэни, Ба... Будаевууд ...

Р. АБИ...

ЗАЛУУ НАҺАНДАА БУСАЛГА

Үнгэрһэн зун һэн.

Роман Будажапович, агаарай асари томо лайнерай түхэрээхэн нюдэн-сонходо няалдашападал, тэрээнһээ һаланагүй. Сагаан мүнгэн дали доронь хүхэ ногоон үнгэтэй хөөбэлзэгшэ долгиндо наранай алтан шаргал туяа шэнгээнэн Хара далайн заха хизааргүй үргэн нюрган тэниин матархадал гэнэ. Гэрэниие хараханда, сэдьхэл зүрхэниинь тэсэнгүй хөөрөөдхинэ. Тиигэншьегүй яахаб даа! Юуб гэхэдэ, хүрьһэлэ энэ дэлхэйн үрэжэлтэ шороие хүн болоожо, хүлөөрөө гэшхэхэ золдо хүрэлшэдэй эдир наһандаа эрьежэ һөөргөө бусалга гэшэ эгээл хүсэлдэшэгүй орёо хэрэг ха юм. Харин аза талаантайл хадаа аяар холын Байгалай үмэнын Алтай нютагай хүбүүн Роман Будагаров залуу наһандаа энэ бусажа ябана бшуу. «ТУ-134» амгалан сэнхир агаарые шуу зуран, урагшаа дабшалгаяа удааруула удааруулһаар, герой-хото Новороссийскын аэропортдо элин халин буушаба. Ай сүй даа. Бага газар дээрэ баатаршалга харуулһан хүбүүдые баяр ёһолололой оршон байдалда барендаа угтаа һааб даа. Сэрэгэй оркестрэй гүндүүн һүрөөтэ аялга зунай үдхэн бүгшэм агаарта тунашанхай гэжэ һэжэглэхээр. Үбсүү сээжээрээ үргэлжэ орден, медальнуудые яларуулһан, һаншаг сагаан сэрэгшэд ямаршьеб өөһэдэнь үнинэй мэдээжэ шэнжэ шарайгаар үетэн нүхэдөө, дайшалхы ханинараа танижа, үшөөл залуугаар соргоһон нюдэдһөө уһа гоожуулан удаан удаан тэбэрилдэнэ. «Нүхэр майор, би Петров ха юмбиб», «Сержант Иванов, командираа танинагүй аалши?» гэлдэһэн оог хашхараан, омог дорюун энеэдэншье Роман Будагаровай олон тээһэнь тэрэ үдэр соностон, орой үдэшэ болотор огто таһараагүй һэн. Тиихэдэ тэрэ өөрөө ухаан бодолойнгоо унтараагүй данса уудалжа, эндэ, хараһан дайсанай үхэр буугай үхэлэ һомоор хахалуулан урбуулагдаһан газарта, суг байлдаһан нүхэдөө харагшалан, харагшалан алхалаа бшуу. Халаг, угайдхаһаа нэгэниншье: «Хани нүхэр, Роман!» — гэжэ хашхараад, халуун уралгаараа хасарынь нэнэхээ яанаб?

«Хаанабта, хамта тулалдаһан нүхэдни!»—гэжэ ооглохо дураниинь Новороссийскын шэрэм-бетоноор хашаалуулһан шэнэ аэропорт дээрэ буугаад байхадаа хүрөө юм. Яахабши тэдэ!

Тэрэ гэһээр тэбхэр дүшэн жэл үнгэршөө ха юм даа.

Оройдоол хорин дүрбэтэй, нюргаар үндэр, нарихан сомор бэетэй, елэн хара үһэтэй, хурса хүрин нюдэтэй, шэнэхэн гимнастеркынгоо мүрэ дээрэ лейтенантын погонтой хүбүүн түгаарай алгаран матарагша хара долгин дээрэ үлгыдүүлэн, десантник болоожо, домог түүхэтэ Бага газар дээрэ 1943 оной зунай халуун нэгэ үдэр бууһан намтартайл. Харин мүнөө мүнгэн сагаан һаншагтай, харааган муудаһан нюдэндөө зузаан шэл хэнхэй, бэе махабадаараа тэрэ үеынхиһөө жэшээгүй адар томо болошонхой аалихан гэшхэлхэдэнь, али магад танишьегүй байгаа хаяа? Тэрэ үдэртөө Новороссийскын ногоон үер үйлсэнүүдээр, улад олоной уряалтай бууһан гостиницануудаар харагшалаад, лаб таниха нэгэшье хүниие олоогүй бэлэй. Хойто үдэрыньшье 18-дахи армиин ветерануудые «Бага газарай» нэрэмжэтэ наран жэмэс-виноград ургуулдаг совхозоор экскурсида ябуулхадань, һаншаг сагаан хуушанай сэрэгшэдые, һэнээтэйл адаглахадаа, адлишье нэгэниие баһал анхараагүй. Харин суг байлдаһан, бэе бэеэ танин золгоһон хүнүүд нарай хүүгэдтэл няалдалсан хүтэрэлдэнхэй, наада зугаагаа дэлгэн налайлдажа ябахадань, Роман Будажаповичта ямар атаархалтай байгаа гээшэб?! Һанаа алдахаһаа бэшэ юумэн үлөөгүй бшуу.

Утын үдэр урагша хойшоо һүндэлжэ, аяшаран эсэнги гостиница соогоо үдэшэлэн ерээд, зөөлэн орон дээрээ өөдөө хаража, ан бун амархадаашье, баһал тэдэ байлдаанда суг ябаһан нүхэдөө дахин дахин дурсаа һааб даа. Үнэхөөрөөшье, мүнөө хаана гээшэб үетэн сэрэгшэдынь? Бага газарай хайр дээгүүр хамта мүлхиһэн Ленинград нютагай даруу номгон абаритай, дабхар ехэ бар хүсэтэй Алексей Пальшин юундэ дүшэн жэлэй энэ дурасхаалта ойн баяр дээрэ харагданагүйб? Цыган шэнги хаб хара үһэтэй, урилнаар миһэлзэдэг уян сэдьхэлтэ украинец Серега Пуля алин гээшэбши? Ой модоор баялиг Карелиин хүбүүн Олег Родькин хаанабши? Батарейнай командир мордва яһанай майор Серлов хүхин хүлгэн, хүндэтэй ямбатай эдэ алхалагшадай дунда юундэ үгыбши?

Тэдэнэй эгээ мүнөө ямаршье һахал табиһан дүн сагаан толгойтошье болоһон ябаа һаань, нюдөөшье анибал, дүүгаарнь Роман Будажапович, бурхан зүг булыень алдуугүй таниха һэн. Эндэл, бага газарай элсэн дээрэ эхин түрүүн нэгэдэжэ, аадартал һомоной адхараан доро алда нүхэд болоһон алдартай бэшэ гээшэ гү? Наран жэмэсэй намаалан һалбаржа байһан энэл уйтахан газарта эрэлхэг зоригоо тэдэнтэй суута «Катюшаяа» тодхоод, газар тэнгэри хоёрой доһолтор галта сууряа таталуулагша хаһаяа мартаха аалди?

Үгы ааб даа!

Тэрээнһээ уламжалан, Роман Будажапович эндэһээ эхилһэн дайшалхы замаа дахинаа ухаан бодолдоо алхам алхамаарнь дабтан дурсаа һэн.

Шара тооһоор халюуран манарагша Крымэй харгынуудаар баруулжа ходоро гаража, генерал Рыбалкогой суута танкова армида үгтэһэн тэдэнэй дивизион Украинын мүнхэ ногоон дайдаар дабшаа бэлэй. Новгород-Волынский шадар хойто зүниинь нэгэ бага удааран алдаа юм. Эндэл, Сандомирска плацдарм шадар, дайсад айхабтар бүхэ, дабхар бэхилэлтэнүүдые хэһэн, манай сэрэгшэдэй добтолгые яажашье песнь сухарюулха гэпэн дааһаа абанхай тэдэнэр үгылжэ оаһгаа бшуу. «Бороониншье ороод һалаха юм бэшэ, Дивизиониинь «катюшануудые» дээрээ тодхоһон араан мөөрэй американ «студебеккернүүд» голдоо хүрэтэр шабарта шаалгагдашанхай, харгы дээгүүр байха. Тиихэдэнь мүнөөхил Рыбалкогой захиралтаар зорюута эльгээгдэһэн танкнууд ерэжэ, татажа гаргахал. Сандомир шадар шанга тулалдаанууд болоо бэлэй даа! Газар тэнгэри хоер ниилэжэ байгаа гү гэхээр. Дивизионойнь «катюшанууд» нэгэ час сосшье амараагүй гээ һаа, алдуу болохогүи. Майор Серлов хара дээрээ бүри хара болошонхои, хэдэн хоног зэргэ унтаагүйгөө шал һогшуу хүндэл найгажа ябаашье паа, «Огонь!» гэпэн командаяа огсомоор хашхаржал мэдэхэ. Һомо дамжуулан үгэдэг Родькин хүлһэ һалһан юумэн гүйжэл байха. Харин Леша Пальшин тэдэниие саг соонь тодхон табяадхиха.

Илалтата 1945 оной Майн нэгэнэй үдэрые взводой командир Роман Будатаров нүхэдөөрөө Берлинэй зүүн урдахана, городой захын нэгэ һууринда угтаа юм. Польшын дайдаар һомон түргэн дабшажа, фашистнарай Силезидэ шэбээлһэн үүрые үй һамна сохилсоод, Вроцлав хотые абалсаад, эндэ ерээд, заншалта һайхан уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын үдэрые угтажа байхадаа, одоолшье дайсанай үүрхай Берлиниие абажа, Байгалайнгаа үмэнэ, Алтай нютагаа бусаха сагни ойрхоо гэжэ сэдьхэлээ эбжэгэнүүлэн, сээжээрээ хүнгөөр амилан бампаниинь гайхалтай бэшэ һааб даа. Зүгөөр хойто үдэрынь берлин унаба гэһэн баярта мэдээнэй хүсэд хүн бүхэндэ хүрөөгүй байхада, Рыбалкогой командалдаг танкова армиие, тэдэниие дэмжэдэг «катюшанудай» дивизиониие Дрезденээр тойруулан Прага шэглүүлхэ гэһэн тоб гэмэ тодо, яб гэмэ яаралтай захиралта буушалай. Тиигэжэ Улаан Одоной дайшалхы ордентой залуу буряад хүбүүн агуухэ илалтын үдэрые алтан Прагада угтаха хуби заяатай байгаа юм.

...Үглөөгүүр эртэ бодоод, гостиницынгаа агаар руу шэглэпэн сонхо нээхэдэнь, Хара далайнь ногоон хүхэ долгиёо эльбэргэтүүлэн тэшхүүлжэ, сагаан хөөһэ сасан, огто замхадаггүй мүнхэ үльгэрөө хүүен хааян хөөрэжэл байһандал һанагдаадхиба Роман Будажаповичай ой ухаанда агшам зуура дайнай һүүлдэхи ажал хүдэлмэриин абьяас соо, нарай багашуулай наада зугаа соо үнгэрһэн жэлнүүд һанагдаадхина. Наһанайнгаа нүхэр налгай илдамхан Долгорматаяа нэгэ хүбүүнэйнгээ, гурбан басагайнгаа гарыень ганзагада, хүлыень дүрөөдэ хүргэжэ, тэрэл заяанайнь мүнхэ замда гэргэжэ табяа бшуу. Өөрөө түрэл Хяагтадаа элдэб албан зургаанда, Алтай нютагтаа Ждановай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшын орлогшын тушаалда хүдэлөө, Алтайн совхоздо ажахын һалбаринуудыеньшье хүтэлбэрилөө.

Г. ДАШЕЕВА.

СЭНХИР ЭКРАН

ЧЕТВЕРГ, 23

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.50 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — Москвагай В. Локтевой нэрэмжэтэ пионернүүдэй болон һурагшадай ордонгой дуу, хатарай ансамблиин концерт. 10.50 — «Красно солнышко» — үхибүүдтэ фильм. 12.20 — СССР-эй Обороный министерствын, Совет Армиин ба СССР-эй Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна политическэ управлениин хүтэлбэрилэгшэд Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй ветерануудтай уулзаха. 13.25 — «Би, Соведүүдэй ороной солдатби». 14.05 — «Хүреэлэгдэһэн Ленинградай уран зураашад». 15.10 — Шэнэ һонин. 15.30 — «Маршал революции» уран һайханай фильм. (1-дэхи, 2-дохи сери). 17.40— «Шатарай һургуули». 18.10 — «Играет музыка Победы» — фильм-концерт. 18.55 — «Олон түмэн ажалшадай ленинскэ университет». 19.25 — «Арадай аялга дуунууд». 19.40 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 19.55 — Совет Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэр». СССР-эй обороной министрэй нэгэдэхи орлогшо СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Генеральна штабай начальник, Советскэ Союзай Маршал Н. В. Огарков үгэ хэлэхэ. 20.10 — А. Твардовский. «Василий Теркин». Моссоведэй нэрэмжэтэ Гүрэнэй театрай фильм-зүжэг. 22.00 — «Время». 22.40 — Совет Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэртэ зорюулагдаһан хүгжэмтэ дамжуулга. Останкинадахи концертын студиһаа дамжуулха. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35— Физикэ. 6-дахи класс. 10.05— Хүгжэм. 4-дэхи класс. 11.05—ПТУ-гай һурагшадта. «Н. Е. Салтыков-Щединэй зохёолнууд». 11.35, 12.35 —Физикэ. 9-дэхи класс. 12.05 — «Манай саад». 13.05—Астрономи. 10-дахи класс. 14.05

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ

СССР-эй ЧЕМПИОНКА

Хүнгэн атлетикын олон зүйлөөр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үбэлэй мүрысөөн Запорожи хотын «Металлург» гэжэ хүнгэн атлетикын манеж соо болобо.

Республикын физкультура болон спортын комитедэй инструктор, уласхоорондын классай спортын мастер Надежда Виноградова зургаан зүйлөөр мүрысэхэдөө, 5539 очко абажа, бүхэсоюзна шэнэ рекорд тогтоожо, ороной чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Нютагаймнай басаган дабалтануудтай 60 метрые 8,64 секунда соо гаталжа, 177 сантиметр үндэрые харайжа, 14 метр 42 сантиметртэ ядро түлхижэ, 200 метрые 24,40 секунда соо гаталжа, 6 метр 54 сантиметртэ утые харайжа, 600 метрые 1 минута 31,99 секунда соо гаталжа, иимэ үндэр үрэ дүн туйлаһан байна. Эдэнэй хэдэниинь республиканска шэнэ рекорднууд болоно.

«Трудовые резервы» бүлгэмэй Олимпиадада бэлэдхэлэй Буряадай түбэй хүмүүжэмэл Надежда Виноградова 1981 ондо залуушуулай дундаһаа СССР-эй чемпионка болоһон, хойто жэлынь оронои түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ мүнгэн медаляар шагнагдаһан байгаа.

Энэ мүрысөөндэ спортын мастерта кандидат Василий Селиванов республикын хоёр рекорд тогтоогоо. Тэрэ урга тулан харайхадаа, 4 метр 30 сантиметр гаталба. Найман зүйлэй мүрысөөндэ 5516 очко абаһан байна. В. Селивановай бүридэлдэнь ороһон Россин суглуулагдамал команда түрүү һуури эзэлһэн байха юм.

В. МИРОМАНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Хонишодой халуун хаһа. «Хурьгадые гарзалуулхагүй гээшэ гол зорилго» — түрүү бэшэг. «Зохёон байгуулхы ажалаа — Эхэ орондоо»— һунгагшадай В. И. Долгихтай уулзалга. «Шэнэ амжалтануудые туйлаха» — һунгагшадай Э. А. Шеварднадзетай уулзалга тухай ТАСС-ай мэдээсэлнүүд. «Һунгагшад захяануудые үгэнэ» — С. Андрусенкын статья. СССР-эй обороны министрэй приказ.

Хоёрдохи хуудаһанда. Арадай кандидадууд СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадууд А. М. Беляков, С. И. Постниковой намтарнууд. «Амжалтын эрхэ нүхэсэл» — Б. Зандараевай экономическа шэнжэлэл. БАМ: үдэрһөө үдэртэ. «Алтан» звенодо» — В. Юдинэй корреспонденци. Түрүү дүй дүршэл — табан жэлэй нөөсэ арга. «Оролдолгын лэ ашаар» — Л. Цыбиковагай статья. Сошордомо дохёо. «Нутри хохидолдо ороо» — Р. Гаязовай корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда. Мүнөөдэр — Совет Армиин болон Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэр» — материалнуудай суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Патриот» — суглуулбари. Нютаг нютагай һонин. «Эжыдэнь бэшэг ерэбэ» — В. Могзоевой корреспонденци.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23. редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам редактора — 2-68-08, зам редактора — 2-62-62, отв секретарь — 2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-36, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-61, 2-57-63, информация — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-35, отдел объявлений — 2-65-54

Республиканская типография ...ственного комитета Бурятской А... делам издательств, полиграфии ...ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Л...
Н-00343. Заказ № 46. Индекс ...